

Наслов на Документот:

ПРИРАЧНИК ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ИЗВЕДУВАЧИ И ПРЕВОЗНИЦИ ОД АСПЕКТ НА БЕЗБЕДНОСТ ПРИ РАБОТА

СТАТУС НА РЕВИЗИЈАТА

Серија бр.	Датум	Причина за ревизија	Подготвено од	Одобрено од
1	12/01/2011	Интегриран систем (Почетна серија на Системот за управување со безбедноста и здравјето при работа)	Менаџер на Погон за производство Жаклина Стамболиска Раководител на Набавна служба Габриела Бошковиќ	Главен Извршен Директор Антониос Николопулос
2.	01/01/2020	Поголеми промени	Менаџер за безбедност и здравје при работа Иван Ангелов Раководител на правна служба Маја Јакимовска	Главен извршен директор Борис Хрисафов

Е	☒	КОНТРОЛИРАН	Бр:
НЕ Е	☐		

	ПРИРАЧНИК ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ИЗВЕДУВАЧИ ОД АСПЕКТ НА БЕЗБЕДНОСТ ПРИ РАБОТА	Шифра: I2-P.1810/2
		Дата: 01/01/2020
		Стр. 2 од 14

1. ЦЕЛ

За постигнување на Визијата на Цементарница УСЈЕ АД Скопје за „Нула повреди на работното место“ за сите вработени во Компанијата, на изведувачите, подизведувачите и превозниците, неопходно е остварување на следните **цели на процесот за управување со изведувачи, односно подизведувачи и превозници на Цементарница УСЈЕ АД Скопје („Компанијата“)**:

- ✓ Да се ангажираат единствено обучени, овластени и квалификувани лица да работат како изведувачи, односно подизведувачи или превозници.
- ✓ Компанијата да применува правичен систем за евалуација и ревизија на работата на изведувачите, подизведувачите и превозниците и тоа да го земе во предвид при доделување на договорите
- ✓ Изведувачите, подизведувачите и превозниците во целост да ги разбираат и почитуваат барањата за Безбедност и Здравје при работа дадени во овој Прирачник и во другите пишани и усмени упатства дадени од страна на одговорните лица на Компанијата

За остварување на овие и другите цели за БЗР, Компанијата има донесено Визија и Политика за Безбедност и Здравје при работа како што следи:

	ПРИРАЧНИК ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ИЗВЕДУВАЧИ ОД АСПЕКТ НА БЕЗБЕДНОСТ ПРИ РАБОТА	Шифра: I2-P.1810/2
		Дата: 01/01/2020
		Стр. 3 од 14

Здравје и безбедност при работа

ВИЗИЈА И ПОЛИТИКА

Заради постигнување на Визијата за здрава работна средина без инциденти, повреди и несреќи,

- Ги почитуваме локалните законски одредби и сите директиви поврзани со безбедноста и здравјето при работа.
- Се обврзуваме да вложуваме максимални напори за зачувување на безбедноста и здравјето на сите наши директни и индиректни вработени во сите наши деловни активности.
- Се стремиме кон континуирано подобрување на безбедноста и здравјето при работа бидејќи за нас тоа претставува приоритетна Цел.
- Безбедноста и здравјето при работа ги управуваме како интегриран систем од цели, обврски и одговорности.
- Континуирано тежнееме да воспоставиме безбедно и здраво однесување низ целата организација во нашите секојдневни активности и да создадеме работна средина во која секој од нас е одговорен за сопствената безбедност и безбедноста на нашите колеги.
- Од сите вработени се очекува да ги следат принципите за безбедна работа, да ги почитуваат правилата и прописите, како и да работат согласно највисоките стандарди за безбедност при работа кои се поставени и прифатени од Групацијата.
- Вложуваме максимални напори сите наши добавувачи, надворешни изведувачи и трети лица да усвојат слична политика за безбедност и здравје при работа.
- Секогаш сме подготвени да им излеземе во пресрет на сите засегнати страни и партнери на кои им е потребен наш совет.

Димитри Папалексопулос

Управител на групацијата ТИТАН

	ПРИРАЧНИК ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ИЗВЕДУВАЧИ ОД АСПЕКТ НА БЕЗБЕДНОСТ ПРИ РАБОТА	Шифра: I2-P.1810/2
		Дата: 01/01/2020
		Стр. 4 од 14

2. ДЕФИНИЦИИ КОРИСТЕНИ ВО ОВОЈ ПРИРАЧНИК:

Изведувач: Правно лице со кое Компанијата има склучено договор за вршење на услуги или кое е ангажирано за изведување на одредени работи/услуги во интерес и за сметка на Компанијата врз основа на Порачка и/или Договор.

Подизведувач: Правно лице кое е ангажирано од страна на Изведувачот за изведување на работи/услуги во врска со Договорот/Порачката врз основа на кој Изведувачот е ангажиран од страна на Компанијата. Изведувачот е целосно одговорен за работењето на Подизведувачот. Ангажирањето на подизведувач мора писмено да биде одобрено од Компанијата..

Превозник: Правно лице со кое Компанијата има склучено договор за вршење на превоз на стоки во интерес и за сметка на Компанијата врз основа на Порачка и/или Договор.

Друг Превозник: се подразбира превозник ангажиран од Превозникот.

Сите горенаведени во понатамошниот текст како „Изведувачи“.

Компанија – Цементарница УСЈЕ А.Д. - Скопје

БЗР – Безбедност и Здравје при Работа

Одговорни лица:

- Одговорни лица на Компанијата се: (а) лица вработени во Компанијата, кои се назначени како одговорни за вршење надзор и контрола врз одредена работа/услуга од страна на Изведувачите или (б) правно или физичко лице договорно ангажирано од страна на Компанијата, за вршење контрола над изведувањето на одредена работа/давањето на услуга.
- Одговорни лица на Изведувачите се правно или физичко лице вработено или договорно ангажирано од страна на Изведувачите, за вршење контрола на работата на Изведувачите.

Координатор за БЗР: доколку на ист работен простор истовремено се одвиваат работи во кои се вклучени работници на Компанијата и Изведувач (еден или повеќе) задолжително од страна на Компанијата треба да биде назначен координатор за БЗР.

Обучено лице: Лице кое ги поминало воведните обуки за БЗР и за тоа добило идентификациски бец, како и посета на специфични обуки за безбедно работење при изведување на договорената активност.

ЛЗО: Лична заштитна опрема - опрема која Изведувачот е должен да ја набави, дистрибуира на своите вработени и воедно задолжително ги обучи за правилна употреба.

3. ПОДРАЧЈЕ НА ПРИМЕНА И ОДГОВОРНОСТ

Прирачникот се применува во сите организациони единици во Компанијата и од страна на сите Изведувачи. Одговорни за примена и спроведување на овој Прирачник се:

- Сите менаџери,
- Сите раководители,
- Координатор на градежно одржување
- Работоводители и сменски работоводители,
- Членови на подкомитетот за управување со изведувачи од аспект на безбедност при работа,
- Стручни лица за БЗР
- Аудит тимови
- Вработените на сите Изведувачи

Овој Прирачник не се применува на лица кои се ангажирани од Компанијата за давање на консултантски и било какви интелектуални услуги, доколку услугите не се поврзани со движење во производниот дел на Компанијата.

	ПРИРАЧНИК ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ИЗВЕДУВАЧИ ОД АСПЕКТ НА БЕЗБЕДНОСТ ПРИ РАБОТА	Шифра: I2-P.1810/2
		Дата: 01/01/2020
		Стр. 5 од 14

4. ПРОЦЕС НА ДОДЕЛУВАЊЕ НА ДОГОВОР

4.1 Претселекција

Сите нови Изведувачи пред да бидат ангажирани за работа, односно за давање на услуги поминуваат низ процес на претселективна процена согласно Процедура Р.410 – Евалуација на добавувачи. Оние Изведувачи кои нема да ги исполнат барањата во претселективната процена нема да бидат вклучени во листата на потенцијални добавувачи на Компанијата.

4.2 Набавка на услуги

Процесот на набавка на услуги од страна на Компанијата е регулиран со Процедура Р.420 – Набавки и во истата е уредено дека одговорните лица од Компанијата треба да ги предвидат и специфицираат ризиците при правење на барањето за набавка.

4.3 Подготовка, одобрување, потпишување и заверка на Договор за вршење на услуги/превоз („Договор“)

Согласно критериумите утврдени во Процедура Р.420 – Набавки, секој Изведувач пред отпочнувањето на работата, односно давањето на услугата мора да склучи договор со Компанијата. Подготовката, одобрувањето, потпишувањето и заверката на договорите се спроведува согласно Процедура Р.420 – Набавки и Упатството за договори за набавка на стоки и услуги и анекси кон истите I1-P.420.

Општите услови за набавка на стоки и услуги во Цементарница УСЈЕ АД Скопје, достапни се на <http://www.usje.com.mk/General terms for procurement of goods.pdf> и овој Прирачник за управување со изведувачи, достапен на <http://www.usje.com.mk/I2-P 1810 Priracnik za Izveduvaci.pdf>, се составни делови на Договорот за вршење на услуги.

Секој Изведувач пред да достави понуда и пред потпишување на Договор е должен детално да ги прочита и проучи барањата на Компанијата дадени во Општите Услови и овој Прирачник.

	ПРИРАЧНИК ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ИЗВЕДУВАЧИ ОД АСПЕКТ НА БЕЗБЕДНОСТ ПРИ РАБОТА	Шифра: I2-P.1810/2
		Дата: 01/01/2020
		Стр. 6 од 14

4.4 Собирање и верификување на документација пред имплементација на договорот

Референтот за набавки во координација со лицата од техничките служби ги обезбедува во хартиена форма или по електронски пат преку е-маил од Изведувачот следните документи:

Назив на документ	Задолжително/по потреба	Се доставува до
Листа на персонал кој ќе биде директно ангажиран во извршување на обврските од договорот со доказ за работен однос на персоналот на листата	Задолжително	Сектор за БЗР, пред отпочнување со работа. Обновување еднаш годишно
Уверение за извршена обука за БЗР издадено од овластена фирма	Задолжително	Сектор за БЗР, пред отпочнување со работа.
Одговорно лице за безбедност и здравје при работа и контакт детали	Задолжително	Сектор за БЗР, пред отпочнување со работа.
План за безбедно извршување на работите	Согласно правилникот за мобилни градилишта и Правилник на Групацијата ТИТАН	Сектор за БЗР, пред отпочнување со работа.
Доказ за квалифицираност на персоналот и/или Изведувачот (на пример за работа на височина, заварување, електротехника, лиценци за транспорт, вилушкарести, дизаличари и слично)	По потреба	Сектор за БЗР и техничката служба, пред отпочнување со работа.
Сертификати за опремата, сообраќајни дозволи и слично	Задолжително	Сектор за БЗР, пред отпочнување со работа. Обновување еднаш годишно
План за работа	По потреба	Техничка служба

Доставувањето на горенаведената документација треба да биде спроведена најдоцна три дена пред започнување со работата и истата се чува во Досието на Изведувачот.

5. ВОВЕДУВАЊЕ ВО ДОГОВОРОТ

После доставената документација дадена во 4.4 и завршувањето на сите обуки за БЗР дадени во 8.1, а во зависност од активноста може да има дополнително воведување во работата како што следи:

При реализација на проекти - Техничката служба/барателот на нарачката и Изведувачот задолжително пополнуваат и потпишуваат Записник за примопредавање/воведување во работата и водат градежен дневник.

Редовно одржување на опремата - Нема потреба од воведување во работа за секоја активноста.

Превоз - Со издавање на налог за утовар се смета дека превозникот е воведен во работата.

6. СЛЕДЕЊЕ НА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈАТА НА ДОГОВОРНИТЕ АКТИВНОСТИ

6.1 Дозволи за работа

Компанијата има воведено систем на Дозволи за работа со цел информирање на сите инволвирани страни и дефинирање на мерките за БЗР. Верификација на овие дозволи е од страна на домаќинот на погонот/секторот на Компанијата, организаторот на работата од страна на Компанијата и директните извршители (вработени во Компанијата или кај Изведувачот).

	ПРИРАЧНИК ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ИЗВЕДУВАЧИ ОД АСПЕКТ НА БЕЗБЕДНОСТ ПРИ РАБОТА	Шифра: I2-P.1810/2
		Дата: 01/01/2020
		Стр. 7 од 14

Дозволите се потпишуваат од горенаведените одговорни лица секогаш:

- Пред да се отпочне со активноста со што се верифицира дека опасностите и штетностите се идентифицирани, превземени се соодветни мерки и дека има безбедни услови за отпочнување со работа.
- По завршувањето на работата и тоа: (а) на крај на секој работен ден со што се осигурува дека работниот простор е расчистен од остатоци, непотребни материјали и алати, просторот останува заграден и обезбеден за влез на неовластени лица и (б) на крај на сите активности со што се потврдува дека работниот простор е вратен во почетна состојба, се дефинира состојбата на машините и опремата (во исправна состојба или потребна е дополнителна интервенција, забранета употреба и сл.).

Ниту една работа, освен за превоз и интелектуални услуги, не смее да започне без да бидат издадени и верифицирани соодветните дозволи за работа.

6.2 Секојдневни контроли на работата на изведувачите

Работоводителите и сменските рабоводители се одговорни за секојдневно следење на работата на Изведувачите од нивниот оддел и треба итно да реагираат доколку забележат неправилности во работењето на некој изведувач. Истите, проверките се должни да ги вршат согласно Планот за безбедно извршување на работите, доколку таков има, а во отсуство на таков план должни се да се водат согласно издадените дозволи, политиките, процедурите и упатствата за БЗР на Компанијата.

Сите вработени во Компанијата имаат право и должност да вршат организирани или случајни контроли на безбедното работење на Изведувачите и за тоа да доставуваат усмени или писмени извештаи или пријави.

6.3 Проверки по завршување на работата

Одговорноста за вршење на проверки по завршената работа ја имаат одговорните лица на Компанијата. Завршните проверки ги опфаќаат следните активности.

- Проверка на интегритет на опремата од безбедоносен и технички аспект (да се утврди дека опремата не е модифицирана без дозвола и дека сите потребни заштитни уреди се на место, како заштити на спојки, барабани, огради, платформи и сл)
- Проверка на уредноста на работниот простор по завршување на работата

7. КЛУЧНИ ПОЛИТИКИ, ПРОЦЕДУРИ И УПАТСТВА ПОВРЗАНИ СО БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЈЕ ПРИ РАБОТА

При првично ангажирање на Изведувачите од страна на Компанијата, Секторот за БЗР ќе ги запознае и ќе им даде копии од релевантните процедури и упатства за БЗР кои се однесуваат на нивната дејност. Следните документи (Упатства и процедури) на Компанијата се составен дел на овој Прирачник.

- ✓ I1-P.1820 - Работа на височина
- ✓ I2-P.1820 - Упатство за безбедност при интервенции на машините
- ✓ I3-P.1820 - Заштита од пожар при работа со методи кои предизвикуваат високи температури и алати кои предизвикуваат искрење
- ✓ I4-P.1820 - Обележување на работен простор
- ✓ I6-P.1820 - Упатство за работа во ограничен простор
- ✓ I7-P.1820 - Безбедна работа со скали
- ✓ I8-P.1820 - Безбедно возење

	ПРИРАЧНИК ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ИЗВЕДУВАЧИ ОД АСПЕКТ НА БЕЗБЕДНОСТ ПРИ РАБОТА	Шифра: I2-P.1810/2
		Дата: 01/01/2020
		Стр. 8 од 14

- ✓ I9-P.1820 - Уреди и мерки за заштита од работата на машините
- ✓ I14-P.1820 - ЛОТОТО
- ✓ I15-P.1820 - Дозвола за работа

8. ИНТЕРНА ОБУКА НА ПЕРСОНАЛОТ НА ИЗВЕДУВАЧИТЕ

8.1 Воведна обука за нов Изведувач или нов персонал на Изведувачите

Техничката служба/ барателот на набавката во соработка со Секторот за БЗР определува термин за обука од аспект на здравје и безбедност при работа на целиот персонал на Изведувачот кој за првпат е ангажиран. Воведната обука се одвива согласно однапред дефинирана Програма за обука, Планот за безбедно извршување на работите (доколку таков има) и спецификите на предметот на договорот/порачката.

8.2 Други обуки за БЗР

Секторот за БЗР и техничките служби организираат редовни и вонредни обуки за вработените на Компанијата и персоналот на Изведувачите. Персоналот на Изведувачите задолжително треба да присуствуваат на обуките кои се релевантни за нивните активности, а на барање на организаторот на обуката.

Доколку за активноста на Изведувачот е направен План за безбедно работење, пред отпочнување со активноста задолжително се прави обука на сите инволвирани лица во активноста на која се презентираат опасностите и мерките за БЗР.

Секторот за БЗР води евиденција за сите извршени обуки на персоналот на Изведувачите и издава беџ за идентификација на лицата кои ја поминале воведната обуката за БЗР.

9. ПРИЈАВА НА БЕЗБЕДНОСНИ ИНЦИДЕНТИ И ПРИМЕНА НА КАЗНЕНИ МЕРКИ

Секое вработено лице во Компанијата може да пријави небезбедно работење / однесување од страна на персоналот на Изведувачот. За посериозни прекршоци се спроведуваат казни мерки согласно Прилог А кон овој Прирачник. Сите несреќи и инциденти кои настануваат задолжително се пријавуваат на одговорните лица во Компанијата за да се истражат и да се преземат соодветни превентивни и корективни мерки.

Исклучително е важно Изведувачите да пријавуваат инциденти со што ќе допринесат за Компанијата да донесе соодветни корективни мерки за во иднина да не дојде до нивно повторување.

10. ЕВАЛУАЦИЈА НА ИЗВЕДУВАЧИ

Евалуацијата на Изведувачите се користи како инструмент со чија помош, при вршењето на годишните прегледи, се утврдува дали Изведувачот ги исполнува барањата на Компанијата од сите аспекти, вклучително и БЗР, согласно Процедура Р.410.

Секторот за БЗР прави дополнителна детална годишна евалуација на изведувачи кои редовно работат за Компанијата и извршуваат работи со повисок степен на ризик.

Врз основа на добиената оценка се даваат препораки за понатамошни активности кои ќе бидат преземени (пр. исклучување на добавувачите, состанок со конкретни фирми за определување на понатамошната соработка, итн.).

	ПРИРАЧНИК ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ИЗВЕДУВАЧИ ОД АСПЕКТ НА БЕЗБЕДНОСТ ПРИ РАБОТА	Шифра: I2-P.1810/2
		Дата: 01/01/2020
		Стр. 9 од 14

11. ДРУГИ ОДГОВОРНОСТИ НА ИЗВЕДУВАЧОТ

Подолу се наведени дополнителни одговорности, правила и процедури кои се однесуваат на работењето на Изведувачот.

11.1.1 Дрога, алкохол и лекови кои влијаат врз психофизичките способности

Ниедно лице не смее да пристапи на работниот терен ако е под влијание на алкохол, дрога или други супстанции кои влијаат на психофизичките способности на лицата. Лицата за кои ќе се утврди дека се под влијание на горенаведените средства веднаш ќе треба да го напуштат имотот на Цементарница „Усје“. За утврдување на алкохолизирана состојба, Компанијата го задржува правото да изврши проверка на алкохол со помош на апарат – алкотест кој што е редовно калибриран и сертифициран. Политиката на Компанијата е 0% алкохол. Доколку при алкотестирањето се утврди присуство на алкохол поголемо од 00%, работникот веднаш ќе биде отстранет од просторите на Компанијата, а потоа ќе следуваат санкции согласно Казнената Матрица. Изведувачот ќе се осигура дека за сето време на изведување на работата, неговиот персонал постапува во согласност со политиката за алкохол и дрога на Компанијата.

11.1.2 Деца на работните терени на Компанијата

Лица помлади од 18 години немаат дозволен пристап во работниот простор на Компанијата.

11.1.3 Евакуација и спасување

Постапувањето при итни ситуации е составен дел на Воведната обука за Изведувачите. Сите Изведувачи мора строго да се придржуваат до дадените напатствија и активно да учествуваат во вежбите за евакуација организирани од Компанијата.

11.1.4 Уредност на работните простори

Изведувачите кои редовно се ангажирани или извршуваат подолготрајни проекти треба да обезбедат сместувачки капацитети (привремени објекти, контејнери и сл.) за своите вработени (пресоблекувални, оставање на лични работи и сл.) како и за својата работна опрема и алат на простор надвор од фабричкиот круг (на крај на паркингот за камиони) кој е наменет само за вакви потреби. Пресоблекување, чување на опрема и алат во кругот на фабриката не се дозволени освен ако тоа не е уредено со посебен договор.

Изведувачот и неговите вработени се одговорни да одржуваат ред и хигиена во работните простори каде ги извршуваат своите активности, со цел да се одбегнат појави на опасности.

Заради зачувување на здравјето, а во контекст на горенаведеното, Компанијата не дозволува конзумирање на прехранбени производи во работните простори, освен во ресторанот во кругот на фабриката.

По завршувањето на работата, Изведувачот мора да го исчисти работниот терен и да го селектира и отстрани отпадот на означените места во или надвор од фабриката.

11.1.5 Огнено оружје

На сите изведувачи најстрого се забранува носење на огнено оружје на работните простори на Компанијата. Како исклучок од ова правило, носење на огнено оружје се дозволува на овластените лица од Компанијата за обезбедување на имоти и лица, а се во согласност со законската регулатива во државата.

11.1.6 Барања за лична заштитна опрема - ЛЗО

Компанијата има пропишано правила за употреба на соодветна ЛЗО. Ова значи дека сите изведувачи, вработени и посетители мора да ја носат потребната ЛЗО цело време додека престојуваат на

	ПРИРАЧНИК ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ИЗВЕДУВАЧИ ОД АСПЕКТ НА БЕЗБЕДНОСТ ПРИ РАБОТА	Шифра: I2-P.1810/2
		Дата: 01/01/2020
		Стр. 10 од 14

работните простори на Компанијата. Основните ЛЗО кои задолжително мора да се носат цело време се:

- Заштитни чевли со ниво на заштита S3
- Работна униформа составена од долги пантолони и кошула/палто/блуза со долги ракави на кои има пришиено флуоросцентни ленти за подобра видливост. Доколку нема вакви ленти, работникот треба да носи рефлектирачко елече
- Заштитен шлем
- Заштитни наочари.

Покрај основните ЛЗО, а во зависност од активноста, потребите и процена на ризикот, работниците треба да се опремени и да користат:

- Заштитни ракавици со соодветна заштита
- Респираторни маски (за еднократна употреба или маски/полумаски со менливи филтри)
- Заштитни маски за цело лице
- Заштита на слух
- ЛЗС за заштита од пад од височина
- Работни одела отпорни на високи температури,
- Заштитни одела за еднократна употреба
- И т.н.

Изведувачите се должни да ги обезбедат своите работници со потребните ЛЗО и да ги обучат за нивното правилно користење.

11.1.7 Алати и опрема

Изведувачот мора да обезбеди и да користи свои сопствени алати и опрема. Тие мора да се во состојба која е во согласност со релевантните законски регулативи, да бидат обезбедени со соодветни сертификати за исправност и дозвола за употреба (доколку е применливо).

Компанијата може да ги провери алатите и опремата на изведувачот, како и да ја забрани употребата на секоја опрема за која смета дека не ги задоволува потребните стандарди и не е безбедна за работа.

Изведувачот може да ги користи алатите на Компанијата единствено ако е побарана и добиена дозвола од одговорните лица на Компанијата.

Изведувачот мора да ги чува своите алати и опрема безбедни. Сепак, доколку алатите и опремата мора да се чуваат на теренот, Компанијата не прифаќа одговорност за нивната безбедност.

11.1.8 Возила

Влез на возила е дозволен само за дотур на опрема и материјали, а не е дозволен заради транспорт на работници. Движењето на товарни возила, механизација и лесни возила во кругот на Компанијата ќе се врши во согласност со процедурата за безбедно возење.

12. ВЛЕЗ И НАПУШТАЊЕ НА РАБОТНИТЕ ПРОСТОРИ НА ЦЕМЕНТАРНИЦА „УСЈЕ“

Влезот во работниот простор на Компанијата има заеднички карактеристики кои се однесуваат на сите погони/сектори, односно одделенија/служби во рамките на Компанијата. Тие се следниве:

12.1 Влез во работните простори во Компанијата:

Сите изведувачи, нивните вработени како и посетителите, за влез во Компанијата мора да се пријават и евидентираат на влезната капија на Компанијата. По извршеното пријавување и наведување на целта за влез во Компанијата, истите добиваат картонче за влез и електронски картички за влез.

	ПРИРАЧНИК ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ИЗВЕДУВАЧИ ОД АСПЕКТ НА БЕЗБЕДНОСТ ПРИ РАБОТА	Шифра: I2-P.1810/2
		Дата: 01/01/2020
		Стр. 11 од 14

Обезбедувањето на капијата ќе им овозможи самостоен влез само на Обучените лица на изведувачите преку контрола на идентификацискиот беџ. Ваквите работници може директно да отидат на работните позиции, но не смеат да почнат со работа пред да ги добијат потребните дозволи за работа од одговорните лица на Компанијата.

Доколку постои нов вработен кај изведувач, тој не смее да отиде на работното место без претходно да бидат доставени потребните документи наведени во 4.4. Потоа, а во претходна координација со секторот за БЗР, работникот се упатува на воведна обука за БЗР каде што после завршената обука работникот добива идентификациски беџ со што тој станува „Обучено лице“ и при идните влезови ќе има таков третман.

Сите изведувачи и вработени имаат ограничено движење во нивната директна работна област. Сепак, тие може да одат до магацините за алати и материјали, до кантината, тоалетите, и амбулантата во случај на потреба.

12.2 Напуштање на работните простори на Цементарница „Усје“:

Пред напуштање на теренот изведувачот и неговите вработени задолжително треба да го расчистат просторот на кој работеле. Доколку дел од опремата мора да остане заради поголем обем на работите, тогаш истата треба да се обележи и соодветно да се обезбеди да не претставува каква било опасност во теренот за кој било.

Изведувачите и нивните вработени мора да се одјават и да го остават својето картонче и електронската картичка пред да го напуштат теренот на крајот на работниот ден.

12.3 Нивоа на влез на работниот простор на Компанијата

Постојат две нивоа на влез кои може да се добијат за влез во Компанијата.

а. Целосно придружуван посетител/изведувач – Ова лице не е воведено и запознаено со самиот терен и мора да е под целосен и постојан надзор на компетентен вработен од Компанијата. За ова лице не се дозволува влез во Компанијата сè додека одговорното лице не му обезбеди соодветна придружба од главниот влез (пријавница).

б. Непридружуван посетител/изведувач – Ова лице е воведено/упатено од страна на компетентен вработен од Компанијата со општите правила за здравје и безбедност, потребната опрема за лична заштита, плановите за итни ситуации во врска со потенцијалните опасности во областа која ќе ја посети. Непридружувани лица може да бидат: 1- лица на кои не им е дозволено да вршат никаква работа на терен, 2- лица на кои им е дозволено вршење на работа на самиот терен, а за кои претходно е доставен список од страна на нивните работодавци, со кои Цементарница „Усје“ има склучено договор.

13. ПРЕВОЗНИЦИ

- Задолжително е почитување на Упатството за безбедно возење наведено во точка 7.
- Сите возачи се пријавуваат на влезната капија (пријавница) на Компанијата и дозволен е влез само за возачот со камионот.
- Сите возачи кои чекаат во кругот на фабриката, треба да останат во своите камиони додека не им се дозволи да ги започнат активностите за утовар или истовар.
- Сите возачи за влез во фабриката како и на останатите терени на Компанијата, задолжително треба да поседуваат опрема за лична заштита наведени во точка 11.1.6 и да ја употребуваат секогаш кога ќе излезат од превозното средство на теренот на Компанијата.

	ПРИРАЧНИК ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ИЗВЕДУВАЧИ ОД АСПЕКТ НА БЕЗБЕДНОСТ ПРИ РАБОТА	Шифра: I2-P.1810/2
		Дата: 01/01/2020
		Стр. 12 од 14

- При утовар на пакуван цемент, возачите мора да бидат во кабината или веднаш до неа. Забрането е движење во делот на приколката на камионот каде што се врши утоварот.
- Сите товари, вклучително и палетите со цемент треба сигурно да се врзани или закачени пред да се поместат од теренот на товарање.
- Неисполнувањето на горните услови значи дека нема да се пристапи кон утовар и ќе се пристапи кон имплементација на казнената постапка.
- При истовар задолжително да се контактира одговорното лице од Компанијата и да се преземат потребните мерки за оневозможување на истекување на транспортираниот материјал надвор од предвидената локација.

14. КОРИСТЕЊЕ НА КАНТИНА

Изведувачите можат да договорат користење на кантината за сопствени потреби (лоцирана во кругот на фабриката) со независната компанија која ја управува кантината или да ја користат кантината со своја храна.

	ПРИРАЧНИК ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ИЗВЕДУВАЧИ ОД АСПЕКТ НА БЕЗБЕДНОСТ ПРИ РАБОТА	Шифра: I2-P.1810/2
		Дата: 01/01/2020
		Стр. 13 од 14

ПРИЛОГ А

КАЗНЕНИ МЕРКИ ЗА ИЗВЕДУВАЧИТЕ

Секој од вработените на Компанијата има право и обврска да ја следи безбедноста при работа на надворешните изведувачи. Тоа може да биде систематски при надзор на нивната работа, или по случај при заедничко присуство на иста локација. Кога вработен од Компанијата ќе забележи небезбедно работење (прекршок од аспект на безбедност во натамошниот текст) должен е истото да го пријави во Секторот за Безбедност и Здравје при работа во писмена форма со користење на формуларот “F1-P.1880 - Известување за инцидент”. Потоа секторот за БЗР ја отпочнува казнената процедура.

Во зависност од сторениот прекршок и повторувањето на прекршоците, казнените мерки може да бидат:

- Писмена опомена до одговорното лице на Изведувачот (во форма на писмо или електронска пошта)
- Финансиска казна во износ од 20, 50, 70, 100 и 200 Евра (во денарска против вредност)
- Времено отстранување од работа
- Престанок на активноста и
- Раскинување на договорот.

Изречените казни се земаат во предвид при Годишната Евалуација на Изведувачите согласно интерната процедура на Компанијата „P.410 Оценување на Изведувачи“. Во зависност од изречените казни мерки, можно е изведувачот да биде ставен на „Црна Листа“ поради лоши оценки за неговото однесување од аспект на БЗР.

Одредени инциденти подлежат на детална истрага, согласно интерната процедура на Компанијата „P.1880 Истрага на Инциденти“

Писмените опомени и финансиските казни се доставуваат до изведувачот во рок од 7 дена од настанатиот инцидент.

Писмена опомена:

Веднаш после добивањето на Пријавата за инцидент, Секторот за БЗР ја евидентира пријавата, ги дефинира корективните мерки и писмено го известува одговорното лице на Изведувачот за сторениот прекршок како и за корективните мерки. За изрекување на ваква опомена, не се потребни материјални докази или сведоци. Во оваа категорија на прекршоци во главно припаѓаат првите инциденти во годината за вработен кај Изведувачот поради:

- Не користење на задолжителни ЛЗО, а во зависност од местото и активноста која се извршувала
- Работникот од изведувачот започнал со работа без претходно да помине соодветна воведна обука од секторот за БЗР во УСЈЕ
- Загрозување на безбедноста на други работници поради:
 - Непочитување на правилата за безбедно возење (возење со поголема брзина од дозволената, паркирање на недозволено место, возење во забранет смер, неисправни безбедносни системи на возилото, користење на телефон, не носење на појас, необезбеден товар, оставено возило со мотор кој работи, а без возач или оставен клуч во брава на возилото, а без возач и сл.)
 - Необезбеден работен простор (не се поставени сигнални ленти или табли согласно упатството “I4-P.1820 - Обележување на работен простор”, расфрлен материјал и опрема и сл.)
 - Неовластен влез на кранската хала и непочитување на упатството “I5-P.1820 - Активности кои се изведуваат на кранските хали” како и неовластен влез во други означени забранети зони за неовластени лица

- Користење на неисправен алат и опрема, на пример: самоделен алат, неисправни и не обезбедени продолжни кабли, закинати кабли на електричен алат, неисправни боци и опрема за гасно заварување и небезбедно складирање на боците во кафези или терен, не сертифицирана опрема која законски подлежи на сертифицирање, неисправни или самоделни скали, оштетена лична заштитна опрема, оштетени каиши, сајли и куки за подигнување товар и сл.).
- Не применување на основните упатства за безбедна работа (“I1-P.1820 - Работа на висина”, “I3-P.1820 - Топли Постапки”, “I6-P.1820 - Упатство за работа во ограничен простор”, “I14-P.1820 ЛОТОТО”, “I15-P.1820 Дозвола за работа”, “I16-P.1820 – Упатство за безбедност и употреба на скелиња”, “I17-P.1820 - Општи правила за безбедност при ископ”), отпочнување на работа без соодветна дозвола и сл.
- Пушење на цигари во забранети зони, а особено во непосредна близина на високо ризични погони како што се линиите за подготовка на цврсто гориво (хоризонтален и вертикален млин) и депоата за складирање на цврсто гориво, инсталација за природен гас, котлара, мазутара, линијата за обработка алтернативно гориво и сл.

Финансиски казни:

Височината на финансиската казна зависи од сериозноста на прекршокот и бројот на прекршоците и може да изнесува од 20, 50, 70, 100 и 200 Евра (во денарска против вредност). Истата ја одредува Правната Служба во консултација со секторот за БЗР.

Веднаш при добивање на Известувањето за инцидентот, секторот за БЗР го евидентира инцидентот и проверува дали досега има сличен инцидент кај Изведувачот. Доколку има основ за изрекување на финансиска казна, Секторот за БЗР ја испраќа документацијата до Правната служба со предлог казна и образложение за предлогот (сериозноста на прекршокот, број на досегашни слични прекршоци и сл.).

Финансиски казни се изрекуваат во случај на:

- Повторување на полесни прекршоци за кои се веќе издадени писмени опомени во тековната година (наведени погоре).
- Несоодветно и насилничко однесување.
- Загрозување на општата безбедност на вработените и други случајни поминувачи со што е доведено до „замалку избегната несреќа“ или повреда на туѓ работник
- Нанесување на материјална штета на имотот на Компанијата или други Изведувачи.
- Работник во алкохолизирана состојба или поседување на алкохол
- Ангажирање на работници кои не се вработени кај Изведувачот
- Комбинација на еколошки и БЗР инцидент (истекување на материјал поради неисправна опрема на Изведувачот или непочитување на правилата на утовар и истовар).

Отстранување од работа:

Работник или група на работници може привремено да бидат отстранети од кругот на фабриката или рудниците во случај на:

- Непоседување на потребните лични заштитни средства (додека не ги набават)
- Непоседување на соодветен алат и опрема, клучен за нивната активност (додека не ги набават).
- Несоодветно или насилничко однесување (привремено до 6 месеци, или трајно)
- Свесно загрозување на личната безбедност или безбедност на други луѓе (привремено до 6 месеци, или трајно)
- Работа под дејство на алкохол (трајно)
- Работници кои не се вработени кај Изведувачот (додека не се вработат)

	УПАТСТВО	Шифра: I1-P.1820/2
		Дата: 01/09/2014
		Стр. 1 од 10

Наслов на Документот:

РАБОТА НА ВИСОЧИНА

СТАТУС НА РЕВИЗИЈАТА

Серија бр.	Датум	Причина за ревизија	Подготвено од	Одобрено од
1	15/04/10	Интегриран систем (Почетна серија на Системот за управување со безбедноста и здравјето при работа)	Менаџер на Сектор за Безбедност и Здравје при работа Гоце Серафимов	Главен Извршен Директор Антониос Николопулос
2	01/09/14	Примена на водичот за работа на височина на групацијата Титан	Менаџер на Погон за производство Стамболиска Жаклина	Главен Извршен Директор Хрисафов Борис

Е ☐	X ☒	НЕ Е ☐
Овој примерок:		КОНТРОЛИРАН
		Бр:

	РАБОТА НА ВИСОЧИНА	Шифра: I1-P.1820/2
		Дата: 01/09/2014
		Стр. 2 од 10

1. ЦЕЛ

Ова упатство подетално ги опишува мерките што треба да се превземат и обврските на целокупниот персонал (вработени во компанијата и во надворешни кооперанти) при работа на височина во кругот на фабриката, во делот од рудниците за варовник, лапорец и песок како и во околината и делот за подготовка на готов бетон.

2. ПОДРАЧЈЕ НА ПРИМЕНА И ОДГОВОРНОСТИ

Ова упатство се однесува на целата компанија и надворешните кооперанти и го опфаќа целокупниот персонал (вработени во компанијата и во надворешните кооперанти) кој на било каков начин се поврзани со процесите и работата на компанијата.

Одговорни за негова примена се:

- Главен извршен директор
- Техничкиот директор
- Менаџерот на Секторот за Безбедност и Здравје при работа.
- Линиските менаџери
- Раководители на сектори/оддели
- Работоводители и сменски работоводители

3. ПОВРЗАНОСТ СО ОСТАНАТИ ПРОЦЕДУРИ

Оваа процедура е поврзана со следните процедури и упатства:

- P.1840 - Идентификување на опасности, проценка на ризик, контрола на ризик
- P.1870 - Опрема за лична заштита
- I2-P.1820 - Упатство за безбедност при интервенции на машините
- I4-P.1820 - Обележување на работен простор
- I5-P.1820 - Активности кои се изведуваат на кранските хали
- I6-P.1820 - Упатство за работа во ограничен простор
- I16-P.1820 - Општи правила за безбедност за монтажа и употреба на скелиња
- I56-P.1820 - Безбедно чистење на покриви
- I90-P.1820 - Платформи, скали и огради - општи барања за безбедност

4. ОПИС

4.1 Работни места кои вклучуваат работа на височина

Работни места кои вклучуваат работа на височина се:

- Сменски работоводители
- Дежурни одржувачи (бравари и електричари)

	РАБОТА НА ВИСОЧИНА	Шифра: I1-P.1820/2
		Дата: 01/09/2014
		Стр. 3 од 10

- Оператори на кран
- Вработени кои влегуваат во бункер или селектор
- Вработени кои работат на скелиња(при демонтажа и монтажа на скелиња)
- Вработени кои работат на кровови
- Сите други работни места или работа на било која позиција за која ќе се дефинира според точка 4.2 дека станува збор за работа на височина.

4.2 Дефиниции и постапка при работа на височина

Високо место е место на „височина“ каде некое лице би можело да се повреди како резултат на пад без оглед кој е прагот за височината, па дури и ако е на или под нивото на земја. Не постои еднозначна дефиниција за работата на височина, па затоа раководните лица на терен имаат обврска и задача да направат **проценка на ризикот** на сите работни задачи каде има ризик од пад и со тоа да го идентификуваат ризикот од пад од височина и да се дефинираат сите потребни заштитни мерки. Притоа, како помош треба да се следи графиконот за дефинирање на работа на височина даден во додаток бр.3.

Сепак, за да се помогне во процесот на проценка на ризикот дадени се следниве примери (но не треба да се ограничимо само на овие ситуации):

- ✓ Работа на накривена платформа без ограда, како на пример кров каде работ кој надвиснува не е заштитен и е на 2 или повеќе метри над земјата.
- ✓ Работа на рамни платформи без ограда на 2 или повеќе метри над земјата и 2 или помалку метри од незаштитениот раб.
- ✓ Работење на ниво на земјата и 2 или помалку метри од незаштитениот раб (на пример од ископ) кој е повеќе од 1,2 метри во длабочина.
- ✓ Работа надвор од границите на платформата, како на пример навалување преку заштитна ограда на платформа на повеќе од 2 метри над земјата.
- ✓ Влегување во бункер (пр. при интервенција за да се исчисти и слично)
- ✓ Влегување во селектор (пр. при интервенција да се исчисти и слично)
- ✓ Движење по кранска стаза од јужната страна или при работа на крановите кое побарува активности од внатрешната страна на халата (кон отворот)
- ✓ Работа на скеле повисоко од 2 метри при монтажа и демонтажа на скеле
- ✓ Работа на било која позиција повисока од 2 метри која што не е заштитена со заштитна ограда (пр. Работа на покрив, работа на скала каде лицето нема три точки на потпирање и слично)

ЗАБЕЛЕШКА : При работа на скеле, платформа и слично над 1,5 метри, а постои прописна заштитна ограда не е потребно користење на заштитен појас за работа на височина доколку лицето не излегува надвор од платформата.

	РАБОТА НА ВИСОЧИНА	Шифра: I1-P.1820/2
		Дата: 01/09/2014
		Стр. 4 од 10

4.3 Мерки за заштита при работа на височина

4.3.1 Главни мерки за заштита при работа на височина

Мерките за заштита при работа треба да се превземаат по следниот хиерархиски ред:

- a) **Елиминирање:** Доколку е изводливо и практично елиминирајте ја потребата да работите на височина (на пример со користење на екстра долга опрема или со намалување на височината на која се изведува работењето на височина или едноставно симнување на работата на ниво на земја).
- b) **Изолирање:** Во случај кога елиминирањето не е можно, а доколку е изводливо, работењето на височина треба да се изведува од неподвижна платформа која има соодветна подлога, талпи и е оградена. Овие неподвижни платформи вклучуваат трајно подигнати патеки (Пример фиксна платформа со скали).
- c) **Техничко решение:** Доколку горе изнесеното не е можно, работете на привремени или подвижни (претходно прицврстени) работни платформи кои се обезбедени со заштитни огради за да се овозможи пристап до работната област (на пример подвижна подигната работна платформа, скеле одобрено со дозвола за употреба). Ако ова не е доволно или можно, користете мерки за лична заштита (на пример опрема за закачување) за да се спречи паѓањето.
- d) **Администрација и ЛЗО:** Доколку гореизнесеното не е доволно, воведете колективни контроли за спречување на падот или за сведување на минимум на последиците од потенцијален пад. Овие колективни контроли опфаќаат:
 - Проценки на ризикот од опасност од пад, **(Формулар F1-I1-P.1820)**
 - Практики на безбедно работење
 - Изјава за начинот на работа / Формулар за обезбедување на безбедна работна средина,
 - Дозвола за работа на височина, **(Формулар F2-I1-P.1820)**
 - Безбедносна мрежа,
 - Обука и
 - Систем за закачување и спречување на паѓањето.

Во секој случај сите лица и мерки кои се преземаат мора да се во согласност со применливите закони и регулативи, како и со стандардите и регулативите за работните терени на ТИТАН.

4.3.2 Дополнителни мерки за заштита при работа на височина

- a) **Предупредувања и известувања:** Предупредувањата и известувањата служат како важни средства за да се осигура ефективна контрола. За таа цел треба да се користат знаци за предупредување на лице место, обука и други форми на комуникација, а со цел да се ограничи пристапот и да се спречат падовите.
- b) **Проценка на ризикот од опасност од пад:** За сите области каде не може да се изолира, елиминира или станува збор како во извесените случаи во точка 4.2 или покомплексни операции, треба да се направи **Проценка на ризикот од опасност од пад**. Оваа проценка се врши заради безбедно изведување на задачи кои

	РАБОТА НА ВИСОЧИНА	Шифра: I1-P.1820/2
		Дата: 01/09/2014
		Стр. 5 од 10

подразбираат работење на височина. Во Додатокот 1 е даден формулар кој треба да се користи за ваква проценка на ризик.

с) Дозвола за работа на височина: Овие дозволи за работа на височина се задолжителни кога се наложуваат со Проценката на ризикот од опасност од пад. Во Додатокот 2 е даден формулар - Дозвола за работа на височина.

д) Користење на системи за закачување и спречување на паѓање: Систем за закачување или спречување на паѓања мора да се користи кога други контролни методи (т.е. елиминирање или изолирање или соодветно скеле со ограда) не се можни. Во тој случај се применува следново:

- Поединците кои треба да работат во растојание помало од 2 метри од отворот или незаштитениот раб каде би можеле да паднат (на пример покриви, раб на коп, итн.) или надвиснуваат над заштитната ограда, мора да носат опрема за закачување, како на пример фиксно јаже за закачување и појас за цело тело, кои ќе ги спречат да не дојдат до работ на отворот.
- Кога поединците се изложени на потенцијален пад од 2 метри или повеќе тие мора да носат соодветна опрема за спречување на паѓање, како на пример појас за цело тело, вклучувајќи и јаже - абсорбер за ублажување на падот или само намотувачко јаже/сајла. Потребно е растојанието на падот да се пресмета за да се даде соодветен простор (растојание), а со цел да се спречи удар при пад.
- Забрането е користењето на појаси (само ремени за на половината на телото) за прикачување и спречување на паѓање.
- Поединците кои треба да работат на скелиња (за време на нивното монтирање и демонтирање) или на подвижни и подигнати работни платформи мора да користат лична опрема за закачување.
- Кога природата на работата наложува откачување и повторно закачување на височина, мора да се користи двоен систем од фиксни јажиња за закачување за да се осигура дека постојано има најмалку една точка на поврзување.
- Поединците не смее да работат сами (без придружба) кога се користи опрема за спречување на паѓање.
- Секој анкер и средства за закачување на анкерот мора да се соодветни и со доволна јакост и стабилност заради обезбедување поткрепа за секое едно предвидливо оптоварување.
- Точките за анкерите ќе се утврдат во текот на процесот на **проценка на ризик** и нив треба да ги одобри компетентно лице пред отпочнувањето на работењето.
- Пристапот до незаштитените области (на пример купови со залихи, предните рабови на ископите) треба да се ограничи.
- Кога поединците треба да добијат пристап до поголема постројка или подвижна опрема, тогаш треба да се овозможат пристапни приоди, секако доколку е изводливо. Идеално овие пристапни приоди би имале заштитна ограда. Доколку не може да се постави заштитна ограда, мора да се размисли за користење на опрема за закачување или опрема за спречување на паѓање, зависно препораката добиена со проценката на ризикот од опасност од пад.
- Корисниците треба да бидат обучени за правилно користење на опремата за закачување и спречување на паѓање. Проверка и одржување на опремата за

	РАБОТА НА ВИСОЧИНА	Шифра: I1-P.1820/2
		Дата: 01/09/2014
		Стр. 6 од 10

закачување и спречување на паѓање треба да се изведува најмалку еднаш годишно.

- e) **Користење скали:** Скалите ќе се користат единствено заради пристап и задачи кои подразбираат краткотрајно работење во согласност со локалните регулативи, спецификации од производителот и безбедни работни практики, како и според Упатство I90 P.1820
- f) **Зона на паѓање:** Онаму каде треба да се изведе надглавно работење, а постои ризик од паѓање на опрема, материјали или алатки од подигната позиција, треба да се утврди јасно идентификувана зона на паѓање под подигнатата позиција. Треба да се воспостави систем за спречување паѓање на алатки, материјали и останати предмети (на пример шлемови). На пониските нивоа каде предметите може да паднат треба да се постават барикади со знаци на предупредување (на пример: внимание – надглавно работење – држете се настрана).
- g) **Обука и квалификации:** На терените треба да се осигура дека избраните поединци се квалификувани да работат на височина. Особено треба да се размисли за поединци кои страдаат на пример од вртоглавица и епилепсија, а воедно треба да се обрне внимание и на телесната тежина на поединецот кој користи опрема за закачување или спречување на паѓање. Сите поединци кои изведуваат работи треба да имаат направено здравствен преглед за работа на височина, да се соодветно обучени и нивната компетентност треба да се процени. Контрола и одржување на опремата за работа на височина и заштита од пад треба да биде изведено од обучен и компетентен персонал.
- h) **План за интервенирање по пад:** Плановите за реакција при вонредни состојби на теренот мора да вклучуваат протоколи кои се специфични за задачата за брзо спасување / симнување на вработените во случај на пад од височина.

4.4 Тренинг на вработените кои работат на височина

За подобро запознавање на вработените кои работат на височина за опасностите и со начините на заштита против паѓање, Секторот за Безбедност и здравје при работа е должен да организира тренинг за сите кои работат на височина. Тренингот треба да вклучи:

- Општо запознавање со опасностите при работа на височина
- Опрема за заштита при работа на височина
- Начин на користење на опремата (кој тип на опрема одговара за одредена ситуација)
- Практични примери на користење на опрема на одредени места во рамките на фабриката.

4.5 Казнени одредби за непочитување на употреба на заштитна опрема за работа на височина.

Непочитувањето на употреба на заштитна опрема за работа на височина од вработените ќе сноси одредени казнени одредби кои што се во согласност со Законот за безбедност и здравје при работа, Правилникот за безбедност и здравје при работа на работната организација Цементарница Усје А.Д.-Скопје и Прирачникот за Управување со надворешни изведувачи од аспект на безбедност.

	РАБОТА НА ВИСОЧИНА	Шифра: I1-P.1820/2
		Дата: 01/09/2014
		Стр. 7 од 10

5. ФОРМУЛАРИ

Се користат следните формулари:

- F1-I1-P.1820 - Проценка на ризикот од опасност од пад (формулар од додаток 1)
- F2-I1-P.1820 - Дозвола за работа на височина (формулар од додаток 2)
- F2-P.1840/1 - Формулар за обезбедување на безбедна работна средина
- F1-I16-P.1820 - Дозвола за употреба на скеле

6. СОФТВЕР

Ова упатство не е подржано софтверски.

	УПАТСТВО	Шифра: I1-P.1820/2
		Дата: 01/09/2014
		Стр. 8 од 10

Додаток 1

ПРОЦЕНКА НА РИЗИКОТ ОД ОПАСНОСТ ОД ПАД

F1-I1-P.1820/2

Број на Проценка:

Опис на задачата:							Опишете ги опасностите (на пр. временски услови, итн.)		
		Опис на опасноста					Превземени активности		
Локација:									
Датум:									
Проценката е подготвена од:*		1.	3.						
		2.	4.						
Хиерархија на контрола		Опишете го договорениот метод на контрола			Барања	Опишете ги барањата за заштита од пад за оваа задача која подразбира работење на височина			
Елиминација	Да	Не				Систем за заштита од падови			
Изолирање	Да	Не				Опис за точка на врзување			
Технички решенија	Да	Не				Барања за ЛЗО			
Админис / ЛЗО (*)	Да	Не				Пресметка на височина на падот			
Опишете ги знаците за безбедност					План за спасување од падови				
Потребни дејствија		Да	Не	НП	Барања за план за обука				
Дали е неопходен поправен план за дејствување?									
Дали е неопходна Дозвола за работа на височина?					(*): Доколку се користи ЛЗО тогаш: i) WАНР (Дозвола за работа на височина) е задолжителна; и ii) Погоре опишете ги барањата за заштита од пад.			Стр. ____ од ____	

*1.Одговорно лице за работата од Усје; 2.Одговорно лице од изведувачот; 3. Одговорно лице од погон; 4. Одговорно лице од безбедноост

	УПАТСТВО	Шифра: I1-P.1820/2
		Дата: 01/09/2014
		Стр. 9 од 10

Додаток 2

F2-I1-P.1820/2

ДОЗВОЛА ЗА РАБОТА НА ВИСИНА

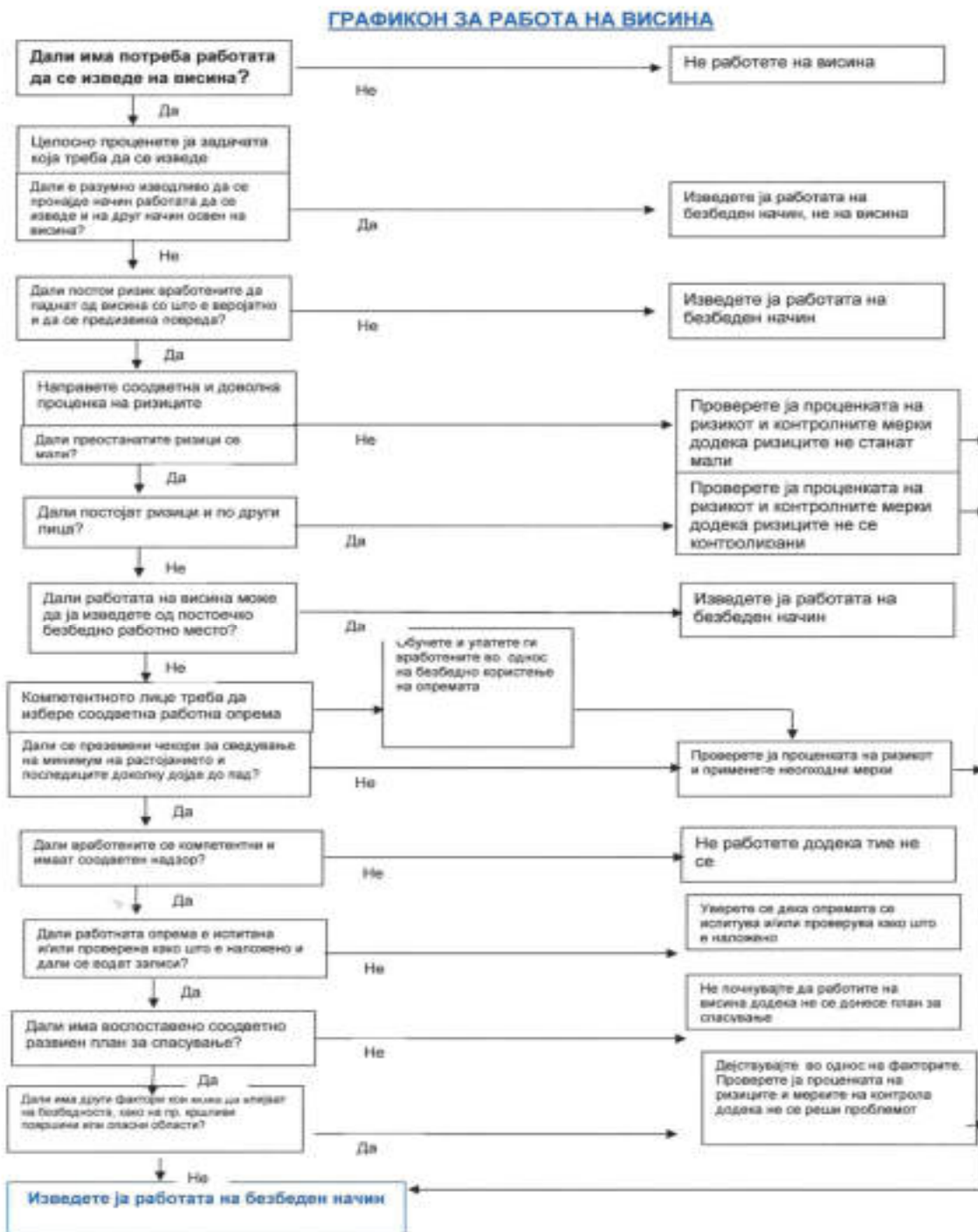
(Да се користи само кога е посочено со Проценката на ризик од опасност од пад)

Опис на задачата:		Прашања		Да	Не (*)
				Дали има Формулар за проценка на ризик од опасност од пад за оваа задача на работење на височина?	
Датум:		Дали рабоводителот и работната екипа добро ја разбираат проценката на ризикот од опасност од пад за оваа задача?			
Локација:		Дали се дадени куси информации пред даботата и дали тие се прегледани од рабоводителот и работната екипа?			
		Дали ЛЗО за дозволата е соодветна за оваа задача и е во добра состојба?			
		Дали е утврдена зона на паѓање?			
Работна екипа (наведете ги имињата)	Обучени за работа на височина		Дали е прегледан планот за спасување?		
	Да	Не (*)			
			Кој е бројот на формуларот за проценка на ризикот од опасност од пад?		
			Овластување		
			Потпис на водачот на екипата	Потпис на рабоводителот	

(*): Ако во некое од квадратчињата се означи „не“, ве молиме објаснете:

Додаток 3: ДЕФИНИРАЊЕ НА РАБОТА НА ВИСОЧИНА

Постапката при дефинирање на работа на височина треба да го следи дијаграмот даден во продолжение:

Наслов на документот:

**УПАТСТВО ЗА БЕЗБЕДНОСТ
ПРИ ИНТЕРВЕНЦИИ НА МАШИНИТЕ**

СТАТУС НА РЕВИЗИЈА

Серија бр.	Датум	Причина за ревизија	Подготвено од	Одобрено од
1	15 / 04 / 2010	Интегриран систем (Почетна серија на Системот за управување со безбедноста и здравјето при работа)	Менаџер на Електро одржување Ѓорги Качаковски	Главниот извршен директор Антони Николопулос

Овој примерок :

Е X НЕ Е

КОНТРОЛИРАН Бр:

1. Цел

Цел на ова упатство е да обезбеди максимална безбедност на вработените при вршење на интервенции на машините.

2. Подрачје на примена:

- Ова упатство има примена во одделот за електро одржување, машинско одржување, погонот за производство и сите надворешните фирми изведувачи.

3. Документираност:

- Упатството е поврзана со упатството за исклучување на машина со вграден сигурносен прекинувач.

4. ОДГОВОРНОСТИ

Одговорни за имплементација на оваа Упатство се:

а) Водач на тим за интервенција

- има право да побара исклучување - вклучување на напон на одредена машина од рабоводителот на соодветен погон или сменскиот рабоводител.

б) Раководител на погон, Рабоводители на погони, Сменски рабоводители:

- имаат право да побараат исклучување - вклучување на напон на одредени позиции и да го потпишат Барањето за вклучување-исклучување, кое се чува во командната просторија.
- повикуваат електротехничар (задолжен за соодветниот погон или дежурен електротехничар)
- При завршување на смената, ако интервенцијата не е завршена, двајцата водачи на тим, рабоводители или сменски рабоводители се сретнуваат и оној кој доаѓа на смена ја бара од водачот на тимот, рабоводителот или сменскиот рабоводител од претходната смена копијата од Барањето за вклучување- исклучување.
- Рабоводителите, сменските рабоводители секое исклучување-вклучување го евидентираат во Книгата за евиденции ја која се наоѓа и чува во командната просторија. Истата се предава од смена на смена.

ц) Оператори во командна кабина (ракувачи во погон) :

- на барање на раководителот на погонот или сменскиот раководител, ги врши неопходните припреми за исклучување-вклучување и даваат одобрение за исклучување-вклучување.
- секое исклучување - вклучување го евидентираат во Книгата за евиденции ја која се наоѓа и чува во командната просторија. Истата се предава од смена на смена
- ги чуваат Блоквите со барање за вклучување - исклучување на напон и Книгата за евиденции на вклучување - исклучување, кои се предаваат од смена на смена.

д) Електротехничар во погон или сменски електротехничар

- на повик на раководителот на погон или сменскиот раководител врши исклучување-вклучување на напон за работна машина (позиција) дефинирана во барањето за исклучување - вклучување
- потпишува барањето и еден примерок (црвениот лист) закачува на опремата каде е исклучен напонот а другиот примерок (жолтиот лист) го зема и го предава на раководителот на електро одделение заради евидентирање во Книгата за евиденција, која се чува кај раководителот на електро одделение

е) Раководител на електро одделение:

- по пријавување на исклучување-вклучување од страна на електротехничарот кој го извршил тоа, во негово присуство истото го евидентира во Книгата за евиденции.

	УПАТСТВО	Шифра: I2-P.1820/1
		Дата: 15/04/2010
		Стр. 4 од 6

5. Опис на активности:

А. Редослед на активности при исклучување на машините

ЧЕКОР	ОДГОВОРЕН	АКТИВНОСТ
1	Водач (одговорен) на тим за интервенција	Бара одобрение лично од рабoтoвoдитeлoт на пoгoн (или сменски рабoтoвoдитeл, вo сменa) дa изврши интервенција на одредена машина
2	Работоводител на погон (или сменски работоводител, во смена)	Бара од операторот во командна кабина да ја сопре машината и да ја спреми за исклучување (ако е потребно да ја испразни и слично)
3	Оператор во кабина	Ја спрема машината за исклучување и го известува работоводителот (или сменскиот работоводител, во смена) дека машината е спремна за исклучување
4	Работоводител на погон (или сменски работоводител, во смена)	<ul style="list-style-type: none"> – Го повикува електротехничарот задолжен за тој погон (или дежурен електротехничар, во смена). – Во присуство на електротехничар и водачот на тимот за интервенции, го пополнува барањето за исклучување на машината (име и позиција на машината, име на електротехничар, своето име, време и датум). Вака пополнетото барање за исклучување, го потпишуваат лично тој и електротехничарот. – Два примероци од барањето за исклучување (жолтиот и црвениот) му ги предава на електротехничарот, додека белиот примерок останува во блокот. – Го заведува исклучувањето во Книгата за евиденција на вклучувања- исклучувања на машините.
5	Електротехничарот (или сменски електротехничар, во смена)	<ul style="list-style-type: none"> – Го зема црвениот примерок од барањето за исклучување, оди во разводниот орман и ја исклучува бараната машина – Го закачува црвениот примерок од барањето за исклучување на самата опрема каде е извршено исклучувањето, како опомена дека не смее да се изврши повторно вклучување на машината – Се враќа во командната кабина, и го информира работоводителот (или сменскиот, во смена) и водачот на тимот за интервенција, дека бараната машина е исклучена од напон. – Жолтиот примерок од барањето го предава на работоводителот на електро одделение
6	Работоводител на електро работилница	Го зема жолтиот примерок и го чува кај себе. Истовремено го заведува исклучувањето во книгата за евиденција на вклучувања- исклучувања на машините.

Б. Редослед на активности при вклучување на машините

1	Водач (одговорен) на тим за интервенција	По завршената интервенција бара одобрение лично од раководителот на погон (или сменски раководител во смена) да се вклучи одредена машина (која претходно била исклучена)
2	Раководител или сменски раководител (во смена)	<ul style="list-style-type: none"> - Го известува операторот во командна кабина дека ќе побара вклучување на машината - Го повикува електротехничарот задолжен за погонот (или дежурниот електротехничар) - Во присуство на електротехничарот и водачот на тимот за интервенции, го пополнува барањето за вклучување на машината (име и позиција на машината, име на електротехничарот, своето име, време и датум). Вака пополнетото барање за исклучување, го потпишуваат лично тој, водачот на тимот за интервенции и електротехничарот. - Два примероци од барањето за исклучување (жолтиот и црвениот) му ги предава на електротехничарот, додека белиот примерок останува во блокот. - Го заведува вклучувањето во Книгата за евиденција на вклучувања- исклучувања на машините.
3	Електротехничар (или сменски електротехничар, во смена)	<ul style="list-style-type: none"> - Го зема црвениот примерок од барањето за вклучување, оди во разводниот орман и ја вклучува бараната машина. Двата црвени примероци (за исклучување и вклучување) ги зема со себе - Се враќа во командната кабина, и го информира раководителот (или сменскиот, во смена) и водачот на тимот за интервенција, дека бараната машина е вклучена . - Жолтиот примерок од барањето го предава на раководителот на електро одделение .
4	Раководител на електро работилница	Го зема жолтиот примерок и го чува кај себе. Истовремено го заведува вклучувањето во книгата за евиденција на вклучувања-исклучувања на машините.

НАПОМЕНА

Раководители на погон, Раководители на погон (или сменски раководители, во смена) се **единствени** кои можат да побараат исклучување- вклучување на машините.

	УПАТСТВО	Шифра: I2-P.1820/1
		Дата: 15/04/2010
		Стр. 6 од 6

Затоа е потребно да бидат наведени во список како овластени за ваков вид барања. Овој список ќе го имаат електротехничарите кои го вршат исклучувањата - вклучувањата на машините.

6. Користени формулари

Следните формулари се пополнуваат и чуваат :

- F1-I2.1820 Блок со барање за вклучување - исклучување на машината која има по три карбонизирани примерока (во три бои бела, жолта и црвена) во форма на мал тефтер со џебен формат и се чува во командната кабина на секој погон посебно
- F2-I2.1820 Книга за евиденција на вклучување- исклучување на машините, една се чува во командна кабина за секој погон посебно а другата кај раководителот на електро одделение.

7. Записи

	Одделението каде се извршува постапката на исклучување на машината	Дежурен електричар
F1-I72.P1820,	1 месец	1 месец
F2-I72.P1820,	постојано (до 1 месец по целосно пополнување на книгата)	

	УПАТСТВО	Шифра: I3-P.1820/3
		Дата: 01/10/2019
		Стр. 1 од 5

Наслов на документот:

**ЗАШТИТА ОД ПОЖАР ПРИ РАБОТА СО МЕТОДИ КОИ ПРЕДИЗВИКУВААТ ВИСОКИ
ТЕМПЕРАТУРИ И АЛАТИ КОИ ПРЕДИЗВИКУВААТ ИСКРЕЊЕ**

СТАТУС НА РЕВИЗИЈА

Серија бр.	Датум	Причина за ревизија	Подготвено од	Одобрено од
1	15/04/2010	Интегриран Систем (Почетна серија на Системот за управување со Безбедност и Здравје при Работа)	Менаџер на машинско одржување Петре Велков	Главен Извршен Директор Антони Николопулос
2	01/09/2014	Поголеми промени и промена на формулар	Техничар во техничка припрема Петровски Влатко	Менаџер на машинско одржување Милевски Стојанче
3	01/10/2019	Поголеми промени	Раководител за машинско одржување на печки, припрема и цврсти горива Ивица Карапетков	Менаџер на машинско одржување Дарко Велковски

Овој примерок :	Е	☒	КОНТРОЛИРАН	Бр:
	НЕ Е	☐		

1 ЦЕЛ

Цел на ова упатство е да се обезбеди максимална заштита од предизвикување на пожар при извршување на работи со методи кои предизвикуваат високи температури (жлебење, заварување, сечење, загревање, работа со отворен пламен и сл) или доаѓа до појава на искри (брусење). Ова упатство не ги дава другите мерки за безбедно работење при овие активности.

2 ПОДРАЧЈЕ НА ПРИМЕНА И ОДГОВОРНОСТИ

Ова упатство се однесува на сите места каде што има зголемена опасност од пожар или експлозија, како на пример:

- Резервари и пумпи со течно гориво (нафта, мазут и сл.).
- Складирање, транспорт и обработка на цврсти горива (јаглен, петрол-кокс, алтернативни горива).
- Гасовити горива (инсталација на земен гас, складирање на запалливи гасови во метални боци)
- Ограничени простори во кои може да има запалливи гасови или течности.
- Има други лесно запалливи материјали во непосредна близина на местото на работење (радиус од околу 15м, на исто ниво, испод или над работното место), како што се истечени горива, масти и мазива, сува трева, хартија, текстил и друго.
- На сите други места на кои што постои зголемена опасност, а по мислење и одлука на одговорните лица, пред се организаторот на работата.

Во вакви случаи во целост се применува ова упатство и задолжително се издава дозвола, поточно „F1-I3.P1820 Дозвола за работа со методи при кои се користат високи температури“. Валидноста на дозволата е најмногу една смена. Доколку има промена на тимот што работи потребно е да се издаде нова дозвола.

Во побезбедни услови за работа, каде нема видлива опасност од предизвикување на пожар или експлозија, одговорните лица треба да ги идентификуваат ваквите „скриени“ опасности и да превземат соодветни мерки.

Одговорни за спроведување на ова упатство се:

- Одговорно лице од соодветниот оддел од производство каде се изведува активност – „домаќин“ на активност. Неговите одговорности воглавно се:
 - Да осигура дека сите превентивни мерки се превземени пред да се отпочне со работа
 - Контрола на работно место по завршување на работата за да се провери дека тоа е вратено во првобитната состојба и дека е чисто
- Раководителите и раководителите односно водачите на тимовите за интервенција од одржување и сменските раководители (во отсуство на раководителите) кои ја организираат работата. Нивните обврски воглавно се:

	ЗАШТИТА ОД ПОЖАР ПРИ РАБОТА СО МЕТОДИ КОИ ПРЕДИЗВИКУВААТ ВИСОКИ ТЕМПЕРАТУРИ И АЛАТИ КОИ ПРЕДИЗВИКУВААТ ИСКРЕЊЕ	Шифра: I3-P.1820/3
		Дата: 01/10/2019
		Стр. 3 од 5

- Подготовка на планот за работа, одржување на состанок со целиот работен тим пред почетокот на работата за деталите поврзани со работниот план и опасностите.
 - Контрола на работата и постојано присуство на местот на работење.
 - Контрола на работното место пред да се отпочне со работа и по завршувањето на работата со цел да се обезбеди дека сите неопходни мерки се превземени и дека работно место е безбедно по завршувањето на работата.
- Одговорното лице од изведувачот кој ја извршува активноста (доколку станува збор за надворешна фирма изведувач) или самиот вработен (доколку изведувачот е од Усје). Неговите обврски се:
- Да обезбедат дека сите услови и превентивни мерки наведени во Дозволата се целосно сфатени, имплементирани и надгледувани
 - По завршувањето на работата ги оставаат работното место и опремата чисти
 - Доколку постои било каква нејаснотија, престануваат со работа, бараат совет од соодветното стручно лице со цел да се обезбеди безбедност на работното место
- По потреба може да биде ангажирано лице за следење на нивото на запалливите гасови во атмосферата, онака како е наведено во Дозволата. Тој/таа ја потпишуваат дозволата само откако ќе ги измерат концентрациите на гасовите и доколку тие се во дозволените граници. Податоците ги запишуваат во соодветното поле во Дозволата.

3 ПОВРЗАНОСТ СО ДРУГИ УПАТСТВА И ПРОЦЕДУРИ

Ова упатство е дел од системот за „Дозвола за работа“ и непосредно во колерација со следниве упатства:

- „I15-P.1820 Дозвола за работа“ – Задолжително се применува
- „I14-P.1820 ЛОТО“ – По потреба
- „I1-P.1820 Работа на висина“ – По потреба
- „I4-P.1820 Обележување на работен простор“ – Задолжително се применува
- „I6-P.1820 Упатство за работа во ограничен простор“ – По потреба

И други специфични упатства за безбедно работење.

4 ОПИС НА ПРОЦЕДУРАТА - АКТИВНОСТИ

4.1 Краток опис на методите при кои се предизвикуваат високи температури:

- Жлебење претставува постапка на сечење со графитни или специјални електроди за сечење метал.
- Гасно сечење претставува постапка на сечење со помош на топлина, овозможена со помош на ацетилен, пропан бутан и кислород. Како резен алат за сечење се употребува таканаречена резачка. Доколку има потреба за греење се користи брениер

	ЗАШТИТА ОД ПОЖАР ПРИ РАБОТА СО МЕТОДИ КОИ ПРЕДИЗВИКУВААТ ВИСОКИ ТЕМПЕРАТУРИ И АЛАТИ КОИ ПРЕДИЗВИКУВААТ ИСКРЕЊЕ	Шифра: I3-P.1820/3
		Дата: 01/10/2019
		Стр. 4 од 5

- Сечење со брусен камен претставува постапка на сечење со специјални брусни камења и брусалица. Карактеристично за овој тип на сечење е зголеменото искрење во процесот на сечење и брусене. Треба да се изврши заштита на околните предмети.
- Сечење со плазма претставува постапка на сечење со помош на специјална опрема за сечење.
- Гасно заварување претставува постапка на спојување на два или повеќе метални делови со помош на топлина и додатен материјал кои потоа претставуваат една целина.
- Рачно електролачно заварување претставува постапка на спојување на два или повеќе делови со помош на топлина и додатен материјал кои потоа претставуваат една целина.

4.2 Постапки при изведување активности со методи кои предизвикуваат високи температури или искрење:

Пред да се започне со било кои од активностите од точка 4.1, работниците мора да се комплетно опремени со соодветните лични заштитни средства за секоја постапка соодветно.

Пред одпочнувањето со активностите треба да се извршат следните превентивни мерки за заштита од евентуална појава на пожар:

- Се изолираат изворите на енергија согласно ЛОТОТО процедурата (доколку има);
- Се проверува, и по потреба чисти околината од запаливи материи (масло, цврсто гориво, мазут, цепагин и сл.) или пак истата се покрива со незапалива прекривка или материјал, а во согласност со процесните карактеристики на постројката;
- Задолжително е присуство на противпожарни апарати и прекривки во радиус од 3 метри од местото каде се извршуваат активностите.;
- Се поставуваат знаци за известување дека во околината се користат методи кои предизвикуваат високи температури или искри;
- Искрите е потребно да се контролираат преку физички барикади (метална ограда, лимови и слично);
- За места каде опасноста од пожар е висока, континуиран надзор врз работите е задолжителен;
- Опремата која ќе се користи во спроведување на методите кои предизвикуваат високи температури или искрење е потребно да се провери дали е добро исчистена од маснотии, дали има исправни доводни кабли за напојување и дали е соодветно опремена со противпламена заштита.
- Одговорни лица за спроведување на активностите се должни да го потпишат соодветниот документ (F1-I3.P1820) **Дозвола за работа со методи при кои се користат високи температури**. Една копија се поставува на местото на извршување на работите заради означување, една копија се доставува на вработените од одделот за одржување.

	ЗАШТИТА ОД ПОЖАР ПРИ РАБОТА СО МЕТОДИ КОИ ПРЕДИЗВИКУВААТ ВИСОКИ ТЕМПЕРАТУРИ И АЛАТИ КОИ ПРЕДИЗВИКУВААТ ИСКРЕЊЕ	Шифра: I3-P.1820/3
		Дата: 01/10/2019
		Стр. 5 од 5

При изведување на работите со споменатите методи неопходно е да се превземат следните заштитни мерки за изведувачите:

- Проверка на околината дали има концентрација на заппаливи гасови, течности или материјали во радиус од 15 метри од местото каде се извршуваат активностите. Потребно е да се провери подот и таванскиот дел на просторијата каде се изведуваат активностите. Доколку постои можност одпојавување на заппаливи гасови или материји, контролата треба да се повторува на секои 2 часа;
- Во областа каде се работи со методи кои предизвикуваат високи температури пушењето е строго забрането;
- Исклучиво да се користи алат кој е опремен со ограничувачи на пламен, вентили под притисок, мерни инструменти и сета специфицирана опрема мора да е во добра работна состојба;

По завршувањето на активностите треба да се превземат следните чекори:

- Да се исчисти работната област;
- Сите алати треба да се соберат, исчистат и одложат на соодветно место во алатница;
- Теренот треба да се набљудува 1 час по завршувањето на работите (да не случајно има оставено некои тлеечки парчиња).

По целокупно комплетирање на активностите, рабоводителот на активноста е должен да направи уште една завршна контрола на теренот.

5 ФОРМУЛАРИ

Следниве формулари по оваа процедура се пополнуваат и чуваат:

- F1-I3.P1820 Дозвола за работа со методи при кои се користат високи температури

Копиите од потпишаниот формулар за Дозвола за работа со методи при кои се користат високи температури се чуваат на следниот начин:

- Оригиналот останува во кочанот со дозволи кај организаторот на работа (одржување)
- Една копија од Дозволата се поставува на лице место се до завршување на работите, а потоа се чува кај изведувачот во рок од 1 месец;
- Втората копија се чува кај одговорниот Рабоводител / Сменски рабоводител во рок од 1 месец.

За време на викенд, втора или трета смена сменскиот рабоводител ја превзема улогата на рабоводител (водач на тимот) и одговорно лице од производство.

1. Цел

Со ова упатство се опишува начинот на обележување на работниот простор при изведување на различни активности започнувајќи од операции на чистење, одржување до изведување на големи инвестициони проекти. Целта е да се обезбеди работен простор кој ќе биде видно означен со предупредувања за можните опасности и правила на движење со цел да се спречи појава на било какви инциденти поради навлегување во работен простор без знаење за опасностите или без претходно превземени мерки и активности за заштита.

2. Подрачје на примена:

Ова упатство има примена во одделот за одржување, погонот за производство и надворешните фирми изведувачи.

3. Документираност:

Упатството за обележување на работниот простор е поврзана со Правилникот за минималните барања за безбедност и здравје при работа на привремени и мобилни градилишта, Службен Весник на РМ, бр.105 од 22.08.2008.

4. Одговорности:

Одговорни за спроведување на активностите наведени во ова упатство се:

- Менаџерот на одржување.
- Менаџерот на машинско одржување.
- Менаџерот на електро одржување.
- Менаџерот на градежно одржување
- Менаџерот на Производство
- Сите раководители, рабоводители и вработени од одделите за машинско, електро и градежно одржување, погонот за производство и сите надворешни фирми изведувачи.

Одговорноста за директното обележување е на одговорното лице од изведувачот (под изведувач се подразбира работната група која ги изведува активностите во работниот простор, а кои се наведени во 5.1 и кои може да бидат вработени во Усје или надворешни фирми-изведувачи), а надзорот (доколку има посебен надзор) не смее да дозволи започнување со работа доколку работниот простор не е означен како што е дадено во ова упатство.

5. Опис на активности:

5.1 Видови активности кои побаруваат обележување на работниот простор

Обележување на работниот простор е потребно да се изврши според опишаното во ставка 5.2 за следните активности:

5.1.1 Чистење со отстранување на поголеми количини на материјал со опасност од негово паѓање од силоси, спратови по објекти, тешко пристапни места и слично;

5.1.2 Изведување на активности од одржување (машинско, електро и градежно) каде може да се јави било која од следниве опасности:

- подигнување на товар (опасност од паѓање на товар од висина)
- опасност од нерамен терен или паѓање во дупка
- зона на зголемена бучавост
- зона на зголемена прашина
- зона на висока температура
- опасност од електричен удар
- изведување на операции со извори на висока температура
- работа со медиум под притисок или висока температура
- работа со автодигалки

5.1.3 Секогаш при изведување на инвестициски CAPEX проекти

5.2 Облежување на работниот простор

Пред започнување на било кои од активностите наведени во ставка 5.1 во погонот потребно е да се изврши обележување на работниот простор и тоа на следниот начин:

1. Определување на работниот простор кој е потребен за извршување на активностите (се изведува од страна на изведувачот, надзорот и одговорното лице од погонот)
2. Определување на зона околку просторот за извршување на активностите која може да биде под влијание на последиците од изведуваниите активности (се разгледува можноста за влијание по различни спратови на објектите, поширока зона на исто ниво, соседни објекти и слично)
3. Се означуваат границите на целокупната зона (работниот простор и пошироката зона) со маркирачки конуси за површина до 20м², односно за поголеми површини со посебно изработени метални столбчиња (жолто/црна боја), а помеѓу столбчињата се поставува
 - а. пластична мрежа или ограда во боја или
 - б. заштитна лента во две бои
4. Се определува влез во работниот простор и истиот се означува
5. На влезот во работниот простор се поставува табла на која може да се запише или да се постават следните информации, знаци или информирачки табли:
 - а. **Изведувач на активност** (погон/одделение од Усје или назив на надворешната фирма-изведувач) со име на одговорното лице за контакт

- б. **Во заштитна пластична фолија се поставуваат сите дозволи** кои се потребни за изведување на активноста (доколку има такви) и тоа:
- Уредно потполнет формулар F1-P.1860 од процедурата Анализа за безбедно извршување на работа или формулар за работа во трафостаница (според природата на активностите)
 - Дозвола за работа со извори на високи температури од упатството за Заштита од пожар при работа со методи кои предизвикуваат високи температури (F1-I3.P1820)
 - Дозвола за работа во затворен (ограничен) простор од упатството за Работа во ограничен простор (F1-I6.P1820)
 - Копија од формуларот за исклучување од напон од упатството за Безбедност при интервенција на машините (F1-I2.P1820)
 - Работа со медиум под притисок (воздух, пареа, мазут и слично)
- ц. **Информирачки знаци** со кои се опишуваат можните опасности и потребните дополнителни заштитни средства:
- паѓање на товар од висина
 - зголемена бучавост
 - зголемена прашина
 - висока температура
 - опасност од електричен удар
6. Доколку се работи во затворен простор треба да биде означен и патот за евакуација
7. Доколку и во рамките на работниот простор постојат секции со посебна опасност, истите треба да бидат посебно и видливо обележани
8. Работниот простор треба да биде осветлен со цел да се обезбеди лесна воочливост на просторот во секакви услови
9. Доколку се работи на спрат во одреден објект, тогаш вертикално на секој спрат се означува (како во ставка 3) соодветниот проектиран простор во кој може да дојде до било какви влијанија од изведувањето на активностите (како на пример паѓање на товар, паѓање на прашина, струшка, осветлување поради заварување и тн.)

Влезот секогаш треба да се одржува уреден, прооден и безбеден за поминување.

Изведувачот е одговорен за редовно одржување на уредната означеност на работниот простор и извршување на потребните поправки доколку дојде до оштетување на било кој елемент од обележувањето.

По завршување на активностите, изведувачот е должен да ги отстрани сите знаци, огради, столбчиња и слично и да го остави работниот простор уреден и чист.

	УПАТСТВО	Шифра: I4-P.1820/1
		Дата: 15/04/2010
		Стр. 5 од 5

Одговорен за обезбедување на столбчињата и мрежата/лентата за обележување е изведувачот.

Работниот простор треба да биде класифициран дали поминувањето е целосно забрането или само ограничено со потребно зголемено внимание и истото треба да биде означено.

	УПАТСТВО	Шифра: I6-P.1820/3
		Дата: 01.09.2017
		Стр. 1 од 8

Наслов на Документот:

РАБОТА ВО ОГРАНИЧЕН ПРОСТОР

СТАТУС НА РЕВИЗИЈАТА

Серија бр.	Датум	Причина за ревизија	Подготвено од	Одобрено од
1	15/04/2010	Интегриран систем (Почетна серија на Системот за управување со безбедноста и здравјето при работа)	Менаџерот на Сектор за заштита при работа Серафимов Гоце	Главен Извршен Директор Антониос Николопулос
2	01/09/2014	Промени во точка 2;4.2 промена на формулар	Менаџерот на Сектор за заштита при работа Иван Ангелов	Главен Извршен Директор Борис Хрисафов
3	01/09/2017	Воведување на нов термин „Опасен Простор“	Менаџерот на Сектор за заштита при работа Иван Ангелов	Технички Директор Статис Политис

Овој примерок:	Е ☐	КОНТРОЛИРАН	Бр:
	НЕ Е ☒		

	РАБОТА ВО ОГРАНИЧЕН ПРОСТОР	Шифра: I6-P.1820/3
		Дата: 01.09.2017
		Стр. 2 од 8

1 ЦЕЛ

Ова упатство подетално ги опишува мерките што треба да се превземат и обврските на вработените при работа во ограничен и опасен простор во кругот на фабриката, во делот од рудниците за варовник, лапорец и песок како и во околината и делот од погонот за подготовка на готов бетон.

2 ПОДРАЧЈЕ НА ПРИМЕНА И ОДГОВОРНОСТИ

Ова упатство се однесува на сите делови од погоните каде се одвиваат активности во ограничен или опасен простор. Дефиницијата и примери за ограничен простор се дадени во точка 4.1 подолу

Одговорни за спроведување на ова упатство се:

- **Организатор** - Раководителите и раководителите односно водачите на тимовите за интервенција од одржување и сменските раководители (во отсуство на раководителите). Тие се одговорни за планирање на работата, надзор на работата, подготовка на барањата за безбедно работење и сите пропратни документи во врска со барањата (најчесто инженерите во секторот за одржување).
- **Изведувач** - Одговорното лице од изведувачот кој ја извршува активноста (доколку станува збор за надворешна фирма изведувач) или самиот изведувач (доколку изведувачот е од Усје). Тоа се најчесто нашите раководители од секторот за одржување, производство и/или одговорно лице од изведувачите. Тие треба постојано да се на местото на работата и се одговорни за спроведување на сите пропишани мерки за безбедност дефинирани во дозволите за работа.
- **Домаќин** - Одговорно лице од соодветниот оддел од производство каде се изведува активноста. Тоа се „домаќините“ кај кои се одвива работата, најчесто инженерите во производство, РМЦ, администрација, магацин, продажба и сл. Тие ги одобруваат/одбиваат барањата за работа.

Забелешка: Во одредени случаи организаторот, изведувачот и домаќинот може да се од ист сектор, на пр: Електро интервенции во ТС или електро работилница, машински работи во машинска работилница, влегување во селектор, бункери, млинови од страна на вработени во погон за производство и сл.

Покрај горенаведените лица, во процесот се активни и лице одговорно за мерење на запаливи гасови и кислород во амбиентот, како и одговорно лице кое за цело време е пристно надвор, надзорник на влезот во ограничениот простор чија должност е да ги надгледува работниците внатре и да води евиденција во Дозволата за работа во ограничен простор кој работник во колку часот влегол/излегол.

Квалификувани лица ја припремаат и одобруваат дозволата за работа (инженери од одржување, производство и т.н.). Изведувачите треба да ги имаат потребните лиценци, да имаат искуство и по потреба дополнителни обуки.

3 ПОВРЗАНОСТ СО ОСТАНАТИ ПРОЦЕДУРИ / УПАТСТВА

- I15-P.1820 – Дозвола за Работа (доколку е применливо)

Ова упатство може да се користи во комбинација со други упатства (пр. упатство за Безбедност при интервенција на машини, упатство за Обележување на работен простор, упатство за Работа на висина, ЛОТОТО и т.н.).

	РАБОТА ВО ОГРАНИЧЕН ПРОСТОР	Шифра: I6-P.1820/3
		Дата: 01.09.2017
		Стр. 3 од 8

4 ОПИС

4.1 Дефиниција на ограничен простор

Ограничен простор е кој било простор кој е доволно голем за еден вработен да може да влезе и да работи внатре, простор кој има ограничени отвори за влез и излез и кој не е наменет за постојан престој. Под ограничен простор се подразбира и секој друг простор од затворен карактер каде постои опасност од настанување на смрт или сериозна повреда од опасни супстанции или опасни услови (на пример недостаток на кислород).

Опасни простори се оние кај кои има лимитиран пристап и можност за итна евакуација (на пример само едни скали), а постои опасност од затрупување, обрушување, полавување и т.н. Во овие простори најчесто нема опасност од појава на отровни гасови или недостаток на кислород.

Примери за ограничен простор со ограничени отвори:

- Резервоари
- Силоси
- Некои подруми (на пр. под вагите)
- Јами за отпад или складирање
- Садови под притисок
- Затворени одводи
- Канализации
- Печка (кога главата е затворена)
- Селектор
- Циклони
- Млинови и сушара
- Сипка
- Филтри
- Воздушни канали
- Некои подземни тунели (електро)

Други примери на места со ограничен простор за работа кои се подеднакво опасни:

- Комора со отворен горен дел
- Комори за согорување во печки
- Канали
- Непроветрени или слабо проветрени простории
- Миксер за бетон и бурињата на миксер-камионите

Забелешка: некои простори можат да станат ограничени при изведување на работи или за време на нивната градба, изработка или модификација.

Примери за опасни простори се:

- Печка (кога главата е отворена)
- Некои подрумски простории (класични подруми во згради)
- Некои простори под силоси, бункери и сл.
- Шахти кај долни станици на елеватори и други слични шахти

4.2 Опасности од ограничен простор

Во ограничените простори може да дојде до појава на опасности заради:

- Недостаток на кислород или заситување со кислород. Ова може да се случи:

	РАБОТА ВО ОГРАНИЧЕН ПРОСТОР	Шифра: I6-P.1820/3
		Дата: 01.09.2017
		Стр. 4 од 8

- онаму каде има реакција помеѓу одреден материјал и кислород во атмосферата;
- при реакција на површинска вода со варовникот со што може да се создаде јаглерод диоксид и да се замени нормалниот воздух;
- во складишните делови на товарни контејнери, камиони итн. како резултат на реагирањето на товарот со кислородот кој се наоѓа внатре во просторот;
- Во челични резервоари и садови при настанување на корозија;
- Да се појават доколку се користи помошна механизација која користи мотор со внатрешно согорување (виљушкар, дигалка итн) во затворен простор (хала, магацин и др.).
- Истекување на CO₂ (од системите за гасење пожар и сл.)
- Отровен гас, чад, согорливи / запалливи гасови или пареа. Овие може:
 - Да се наталожат (акумулираат) во канализацијата и шахтите како и во поврзани јами кои се дел од еден систем;
 - Да навлезат во резервоарите или садовите преку поврзувачки цевки (на пр. инертните гасови од печка во сушара или млин за припрема на суровинско брашно или во вертикалната мелница за цврсто гориво);
 - Да протечат во ровови и јами во контаминирана почва.
- **Течности и цврсти тела кои одеднаш може да го пополнат просторот** доколку се работи околу нив. Цврсти тела кои можат да протечат (суровинско брашно, цемент, петрол кокс, лебдечка пепел и сл.) од/во силосите при што предизвикуваат затнувања кои може неочекувано да протечат / одронат.
- **Пожар и експлозии** (на пример од запалива пареа, вишок кислород итн.)
- **Остаток во резервоари, садови итн.** или останати на внатрешните површини кои може да предизвикаат гасови, чад или пареа.
- **Прашина** може да е присутна во големи концентрации, како на пример во силоси и филтри;
- **Топли услови** кои доведуваат до опасно зголемување на телесната температура (ладилник за клинкер, циклони, селектор, млин итн).
- **Прекумерна бучава**
- **Лизгави површини, слаба видливост**
- **Подвижни делови од опремата**
- **Електрична енергија** (од контакт со електрична енергија која не е изолирана или заштитена)
- **Физички опасности** (опфаќаат на пример бучава, светлина и повторливи движења)
- **Опасности од работа на височина**

Некои од овие услови може веќе да се присутни во ограничениот простор. Сепак, тие можат да се појават во текот на работата која се изведува, или како резултат на неефикасна изолација (механичка или електрична) на постројката која се наоѓа во близина, на пример протекување од цевка која е поврзана со ограничениот простор. Ограничениот работен простор може да доведе до зголемување на други опасности кои се резултат од работата која се изведува, на пример:

	РАБОТА ВО ОГРАНИЧЕН ПРОСТОР	Шифра: I6-P.1820/3
		Дата: 01.09.2017
		Стр. 5 од 8

- Машините кои се користат може да наложуваат посебни мерки на претпазливост, како на пример можеби е потребно обезбедување со извлекување на прашина од брусилка или пак специјални мерки на претпазливост поради опасност од електрична енергија;
- Гасови, чад или пареа може да се појават од заварување или при користење на испарливи или честопати од запалливи раствори, лепила итн. Овде може да се користи помошен систем за вентилација
- Доколку пристапот до просторот е преку ограничен влез, како на пример шахта, бегството или спасувањето во итна ситуација ќе биде потешко.

Особено внимание (мерење и следење) на опасните гасови е потребно кога се влегува во вакви простори во одделението за припрема на суровинско брашно или вертикалната мелница за цврсто гориво поради користењето на инертни гасови од печките (мал процент на кислород), како и при работа во садови во кои што има или имало течни или суви горива.

4.3 Опасности во опасни простори

За разлика од ограничените, во опасните простори не постојат опасности од намалено количество на кислород, присуство на отровни или експлозивни гасови или пареи. Сите останати опасности се присатни и затоа е потребно особено внимание кога се работи во овакви простори.

4.4 Проценка и евидентирање на сите ограничени и опасни простори

Упатството за работа во ограничен или опасен простор треба да опфаќа евидентирање на секој ваков простор во соодветна листа на ограничени и опасни простори. Оваа листа е индикативна, односно доколку одговорното лице утврди дека некој простор ги има особеностите на ограничен или опасен простор, ова упатство за безбедно работење треба во целост да се примени. Се препорачува поставување на знак за опасност на влезот на секоја опрема која се евидентира како ограничен или опасен простор. На овој знак треба да е запишано “ВНИМАНИЕ - ПОТРЕБНА Е ДОЗВОЛА ЗА РАБОТА ВО ОГРАНИЧЕН ПРОСТОР - ЗАБРАНЕТ ВЛЕЗ” односно „ВНИМАНИЕ ОПАСЕН ПРОСТОР – ПОТРЕБНА Е ДОЗВОЛА ЗА РАБОТА ВО ОГРАНИЧЕН ПРОСТОР ДОКОЛКУ СЕ ОДВИВААТ СЕРВИСНИ АКТИВНОСТ“. За секој ограничен или опасен простор, линиското раководство мора да изврши соодветна проценка на ризиците (т.е. анализа на безбедно извршување на работа) за сите работни активности со цел да се одлучи кои мерки се неопходни за безбедност.

Кога зборуваме за работа во ограничен простор, ова значи:

- Идентификување на видливите и потенцијални опасности;
- Проценка на ризиците и
- Утврдување на мерките на претпазливост (контрола) кои треба да се превземат.

4.5 Користење на дозвола за работа во ограничен простор

Не смее да се дозволи влез во ограничен простор освен ако не е добиена и спроведена дозвола за работа во ограничен простор. Со дозволата за работа во ограничен простор се осигурува дека е направена формална проверка со цел да се потврди дека сите елементи од еден безбеден систем на работење се воспоставени пред да им се дозволи влез или

	РАБОТА ВО ОГРАНИЧЕН ПРОСТОР	Шифра: I6-P.1820/3
		Дата: 01.09.2017
		Стр. 6 од 8

работа во ограничен простор на луѓето. Тоа воедно претставува и средство за комуникација помеѓу линиското раководство, надзорниците и оние кои ја вршат опасната работа.

Истиот образец "F1 I6-P.1820 Дозвола за работа во ограничен простор" се користи и кога се одвиваа работи во „Опасен простор“. Под поимот „работи“ се подразбира интервенции на машините и опремата, а за вршење на обиколки, инспекции, чистење на надворешниот дел и сл. не е потребно издавање на Дозвола за работа во ограничен простор. Доколку се применува овој образец за работа во Опасен простор, тогаш не е потребно да постои надзорник и да се врши мерење на кислородот и гасовите како и евиденција за влез/излез во Опасниот простор.

Дозволата за работа во Ограничен простор треба најмалку да го вклучува следново:

- Датум
- Локација
- Причина за влез
- Лица и надзорници кои имаат овластен влез (не треба за Опасен Простор)
- Резултати од мерењето на гасови во атмосферата во ограничениот простор (со користење на специјализиран мерен инструмент за детекција најмалку на O₂, CO₂, H₂S и експлозивни гасови) (не треба за Опасен Простор)
- Потребна опрема за лична заштита која треба да ја користат сите лица инволвирани во задачата
- Временскиот период за кој е валидна дозволата. Времетраењето на дозволата за работа не смее да го надминува времетраењето на тековната смена.
- Опремата која треба да ја користат сите лица кои работат во ограничениот простор
- Начин на комуницирање во случај на итна ситуација внатре во ограничениот простор со луѓето кои се надвор за да отпочне процедурата за спасување
- Упатство за спасување и опрема за реанимација кои треба да се користат во итна ситуација. Онаму каде ваквата опрема се обезбедува за употреба на спасувачите, неопходна е обука за правилно ракување.

4.6 Опрема за лична заштита

Вообичаената опрема за лична заштита за влез / работа во ограничен простор е следната:

• Појаси за работа на висина	• Ракавици
• Опрема за извлекување	• Заштитни очила (со индиректна вентилација)
• Заштитна облека од фина прашина / хемикалии	• Антифони
• Заштитна облека за заварување	• Заштитни обувки
• Респиратори (полумаска или маска за цело лице)	

	УПАТСТВО	Шифра: I6-P.1820/3
		Дата: 01.09.2017
		Стр. 7 од 8

4.7 Обука

Пред почетокот на каква и да е работа во ограничен простор, потребна е соодветна обука, а при тоа треба да се дискутираат сите прашања поврзани со задачата на безбедност и здравје, а сите инволвирани лица треба да ги разберат.

4.8 Процес на припремање и одобрување на Дозволата

- Организаторот ја пополнува Дозволата за работа во ограничен простор (F1-I6.P1820) и другите потребни документи (доколку треба). По потреба се консултира со Домаќинот и/или Секторот за БЗР.
- Домаќинот ја оверува дозволата, доколку има дополнителни барања ја враќа на Организаторот и после задоволување на овие барања истата ја оверува.
- Изведувачот се запознава со сите мерки дефинирани во Дозволата и ја оверува истата.
- Надзорникот постојано ја надгледува работата внатре и води евиденција за влез/излез во Дозволата за работа во ограничен простор.
- Одговорниот за мерење на кислород и опасни гасови ги мери и запишува гасовите пред да се влезе во ограничениот простор и периодично или постојано за време на работата, а како што е наведено во дозволата за работа во ограничен простор.

По завршување на работите, одговорните лица повторно ја потпишуваат копијата на Домаќинот со што се потврдува дека работата е целосно и успешно завршена.

5 ФОРМУЛАРИ

Следниве формулари по оваа процедура се пополнуваат и чуваат:

- F1-I6.P1820 **Дозвола за работа во ограничен простор**

6 СОФТВЕР

Оваа процедура не е подржана софтверски.

7 ЗАПИСИ

Записите од потпишаниот формулар F1-I6.P1820 **Дозвола за работа во ограничен простор** се чуваат на следниот начин:

- Копијата од Дозволата што се поставува на лице место (на изведувачот) се до завршување на работите, а потоа се чува кај изведувачот во рок од 1 месец;
- Копијата на Организаторот се чува во рок од 1 месец после завршување на работите
- Копијата на Домаќинот се чува во рок од една година од денот на издавањето.

За време на викенд, втора или трета смена сменскиот раководител ја превзема улогата на Организатор (издавач на дозволата), Одговорно лице од производство (Домаќин) и Изведувач (водач на тимот) доколку работите ги вршат наши вработени.

Наслов на Документот:

УРЕДИ И МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА ОД РАБОТАТА НА МАШИНИТЕ

СТАТУС НА РЕВИЗИЈАТА

Серија бр.	Датум	Причина за ревизија	Подготвено од	Одобрено од
1	20/10/2011	Воведување нови упатства за активности со зголемен ризик	Менаџер на Погон за производство Стамболиска Жаклина	Главен Извршен Директор Хрисафов Борис

Овој примерок:	Е	☒	КОНТРОЛИРАН	Бр:
	НЕ Е	☐		

Цел

Ова упатство подетално ги опишува потребните мерки и уреди на машините за заштита на луѓето од различните дејства на машините како ротирачки делови, делови со трансверзално повторувачко движење, вибрации, бучава, висока температура, компримиран воздух, пареа, мазут и слично.

2. Подрачје на примена и одговорности

Ова упатство се однесува на целата компанија и надворешните кооперанти и го опфаќа целокупниот персонал (вработени во компанијата и во надворешните кооперанти) кој на било каков начин се поврзани со процесите и работата на компанијата.

Одговорни за негова примена се:

- Главен извршен директор
- Техничкиот директор
- Менаџерот на Сектор за Безбедност и Здравје при работа
- Линиските менаџери
- Раководители на сектори / оддели
- Работоводители во целата фабрика и на надворешните изведувачи

3. Поврзаност со останати процедури

Ова упатство е поврзано со посебните упатства за Безбедно работење со различните машини и со Упатството за безбедна интервенција на машините.

4. Опис

4.1 Генерални напомени за можните опасности од работата на машините

При работа на машините постојат различни типови на опасности кои произлегуваат од природата на нивната работа, од локацијата на машините и потребните интеракции на вработените со нив. Основни видови на опасности со примери каде истите се среќаваат се следните:

- **Ротирачки делови** (спојки на погони, барабани од транспортери, ролни од транспортери, ротирна печка со прстените и носечки ролни, ротирната сушилница со прстените и ролните, мелниците со составните делови итн)
- **Правилиниско-подвижни делови со периодично повторување на движењето** (делови од палетизерите за распределба на вреќи, мостните кранови, машините во машинска работилница за сечење делови итн)
- **Висока температура на површините** (ротирните печки со Допол-предгрејачите, цевоводи за транспорт на топли гасови или материјали, мотори на машините за експлоатација во рудниците, делови по обработка со сечење, брусење или заварување, линии за спроведување на мазут, пареа итн)

	УПАТСТВО	Шифра: I9-P.1820/1
		Дата: 20/10/2011
		Стр. 3 од 9

- **Бучавост** (мелниците за суровинско брашно и цемент, дробилките во рудниците, подготовка на суровинско брашно итн)
- **Спроводливост на електрична струја** (водовите за крановите на кранска хала, деловите за пренос на енергија во трафостаниците итн)
- **Вибрации** (дробилки во рудниците, мелниците за суровинско брашно и цемент итн)
- **Ударно дејство од компримиран воздух** (линии за компримиран воздух, воздушни топови, систем за чистење на вреќи од пневматските филтри итн)

4.2 Проверка на состојбата на машините до однос на потенцијалните опасности

Секоја машина поседува одредени потенцијални опасности кои може да предизвикаат повреда или дури и смрт на вработените кои се наоѓаат во нејзина близина. За таа цел неопходно е да се прават следните проверки:

- Проверка при примопредавање во употреба на нова машина од аспект на безбедност
- Проверка на машините после реконструкции, ремонт или други поголеми поправки
- Проверка на машините на одреден период заради контрола на состојбата во врска со безбедноста при работењето со неа.

Овие проверки треба да се изведуваат со комбиниран тим од Погонот за производство и Погонот за одржување според формуларот даден во прилог на ова упатство (Ф1-И9-П1820 - Заштита на машините – листа за проверка на машините).

4.3 Механички заштити од подвижните делови од машините

Заштита на вработените од подвижните ротирачки или праволиниски-подвижните делови се изведува со механички заштити на овие делови со цел да се оневозможи директен допир и зафаќање на деловите од телото на луѓето со машините кое може да резултира со тешка повреда или смрт.

4.3.1 Конструкција

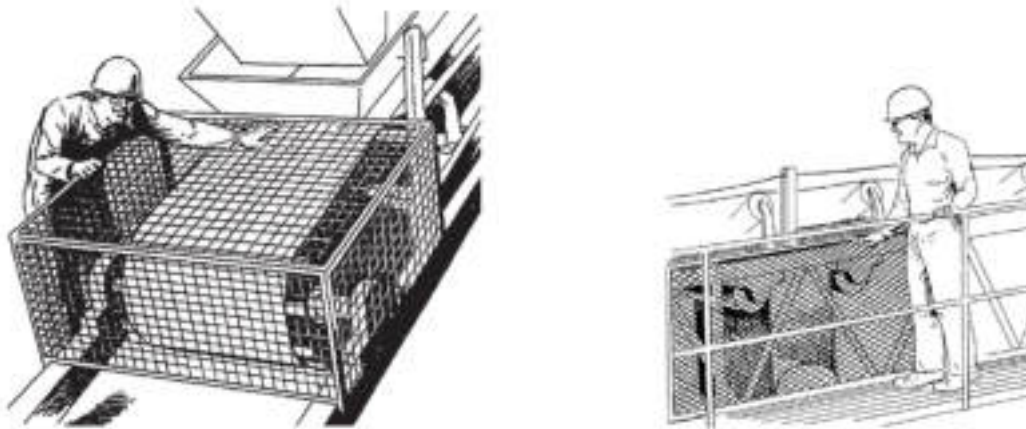
Секоја механичка заштита треба да го обезбеди следното:

- Да спречува контакт со подвижните делови
- Да биде изработена од цврсти и јаки материјали, да овозможува визуелна контрола на деловите кои се покриваат со заштитата. Најчесто да се употребуваат метални профили, арматура и мрежа за покривање на површината. Поставувањето да биде на одделно изработени бази со цел безбедно да може да се поставуваат и отстрануваат за потреба на одржување и слично.
- Да биде цврсто поставена на машината и обезбедена да не може лесно да се отстрани или модифицира, а истовремено да има безбедно растојание до подвижните делови.
- Да оневозможува паѓање на различни предмети во подвижните делови на машината
- Да не предизвикува нови опасности (при манипулација да биде безбедна за манипулација, без остри рабови, просторот околу заштитата да биде безбеден и сл.)
- Да овозможи безбедно подмачкување на машината
- Доколку е можно, да поседува ревизиона вратичка за инспекција на машината без целосно отстранување на заштитата.

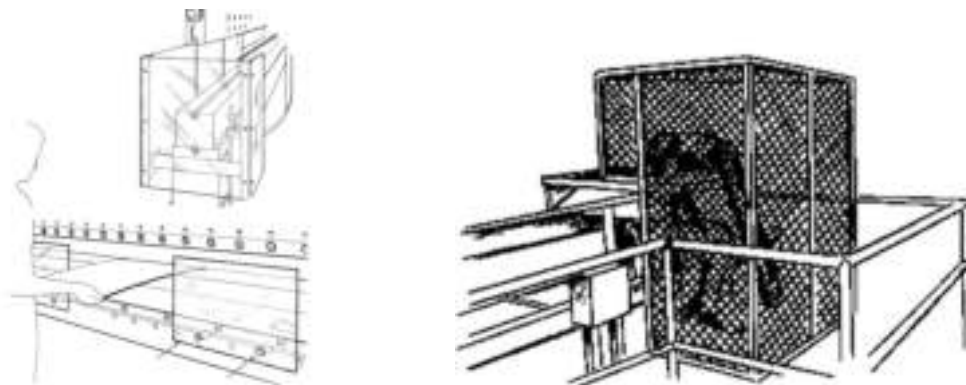
Примери за вакви заштити се прикажани на слика 4.1.

Слика 4.1а. Пример за механичка заштита на спојка и ременест пренос

Слика 4.1б. Пример за механичка заштита на гонет барабан и систем за затегнување на транспортна лента

Слика 4.1в. Пример за механичка заштита на машина за пресекување и погон на транспортер

	УПАТСТВО	Шифра: I9-P.1820/1
		Дата: 20/10/2011
		Стр. 5 од 9

Постојат и друг тип на заштита од подвижни делови и тоа се сајлите за исклучување на транспортерите, СТОП копчињата за ургентно застанување на машини и слично. Овие уреди се наменети за застанување на машините во случај на ургентни ситуации.

4.3.2 Проверки и одржување

Механичките заштити треба повремено да се контролираат. Контролата ја изведуваат следните:

- Погон за производство (на цемент и на готов бетон) изведува контрола на функционалност на заштитите (дали постојат механички заштити на опрема и дали сајлите за брзо исклучување се во функција и слично). Ова се изведува според однапред подготвен план и фреквенција од еднаш месечно. Листата од проверки се доставува во Погонот за производство (на цемент и на готов бетон) и до Погонот за одржување.
- Погон за одржување (машинско или електро) при изведување на превентивните проверки ја проверува и состојбата на заштитите.

Притоа се проверува следното:

- Проверките на состојбата на механичките заштити треба да се изведуваат според листата во прилог (Ф2-И9-П1820 - Заштита на машините – листа за проверка на механичките заштити) и по потреба да се вклучуваат одговорни лица од релевантните погони.

4.4 Заштита од високи температури

Кај ротирните печки, сушилници, печките во лабораторија како и кај деловите во изработка со гасно сечење, брусење, заварување, моторите на возилата и слично, се јавуваат високи температури кои може да предизвикаат изгореници и дури и потешки последици. За таа цел потребно е да бидат овие машини, или нивните компоненти изолирани од допир или да се постават информирачки табли за предупредување, а вработените информирани за можните опасности.

Во случај на изгореница на повреденото лице треба да му се даде медицинска помош во најкраток можен рок.

4.5 Заштита од вибрации

Кај дробилките во рудниците, мелниците со кугли, во близина на вибрирачките уреди поставени на различните сипки и слично, постојат вибрации кои се опасни за здравјето на човекот при долготрајна изложеност. За таа цел кај машините каде ова влијание се пренесува на околината и на местата каде поминуваат и престојуваат луѓе, треба да се постават информирачки табли и да се елиминира постојаниот престој на луѓето на таа локација. При работа со пневматски чекан, потребно е да се прават периодични паузи. Постојат законски норми за висината на дозволените вибрации во однос на здравјето на луѓето.

4.6 Заштита од бучавост

Кај дробилките во рудниците, мелниците со кугли, во близина на вибрирачките уреди поставени на различните сипки, челичните транспортери, работа на тешката механизација во рудниците и слично, постои зголемена бучавост која е опасна за здравјето на човекот при долготрајна изложеност. За таа цел кај машините каде ова влијание се пренесува на околината и на местата каде поминуваат и престојуваат луѓе, треба да се постават

информирачки табли и да се елиминира постојаниот престој на луѓето на таа локација, а луѓето задолжително да употребуваат лични заштитни средства за заштита на слухот (антифони, чепови за уши и сл.). Постојат законски норми за висината на дозволената бучавост во однос на здравјето на луѓето.

4.7 Заштита од други извори на опасност

Освен претходно наведените, може да се јават и други видови на опасности при работа со машините за што треба да се предвидат и соодветни заштитни мерки и уреди. Тоа се:

- **струен удар**
- **млаз од компримиран воздух**
- **пареа**
- **мазут со висока температура и/или испарувања од мазут**

Во врска со опасностите од струен удар постојат одделни процедури/упатства и истото не се разгледува во ова упатство.

За заштита на удар на млаз од **компримиран воздух** неопходно е секогаш да се превземат најмалку следните чекори:

- При престој покрај машини, уреди и инсталации каде има компримиран воздух, вработените да не се движат блиску до истите и да бидат посебно свесни за можните протекувања;
- При исклучување од работа на машините поврзани со компримиран воздух задолжително да се исклучи воздухот и да се испразнат сите поврзани резервоари и истото да се означат на машините. Овие машини и уреди треба да се исклучат од работа секогаш кога ќе нема потреба од нивната функција или претставуваат опасност. Вакви состојби се следните:
 - При застој на ротирните печки и Допол предгрејачите да се исклучат и испразнат резервоарите со компримиран воздух кои ги напојуваат воздушните топови, системи за аерација и слично.
 - При влез на вработени во бункери каде има поставено воздушни топови, исто така да се исклучат и испразнат резервоарите со компримиран воздух кои ги напојуваат воздушните топови, системи за аерација и слично.

За заштита од **пареа**, секогаш при работа со инсталации и уреди кои користат пареа, доколку е можно, да се испразни водот од пареа. Во спротивно да се означат дека постои опасност од истек на пареа и вработените задолжително да користат соодветни заштитни средства и работат на безбедно растојание.

За заштита од **мазут и/или мазутни испарувања**, секогаш при работа со инсталации и уреди кои користат мазут, доколку е можно, да се испразни системот од мазут. Во спротивно да се означат дека постои опасност од истек на мазут и вработените задолжително да користат соодветни заштитни средства и работат на безбедно растојание. При директен допир со мазут, да се користат специјални заштитни ракавици и маски за опасни испарливи материи.

За сите други опасности кои може да произлезат од работата со различните машини, потребно е внимателно да се проучат нивниот принцип на работа, да се прочита прирачникот од производителот во врска со безбедноста при работа и да се изврши

	УПАТСТВО	Шифра: I9-P.1820/1
		Дата: 20/10/2011
		Стр. 7 од 9

консултација со стручните лица кои работат со истата и потоа да се превземат потребните мерки.

5. Формулари

Се користат два типа на Формулари:

- Ф1-И9-П1820 - Заштита на машините – листа за проверка на машините
- Ф2-И9-П1820 - Заштита на машините – листа за проверка на механички заштити

6. Софтвер

Ова упатство не е подржано софтверски.

Наслов на документот:

ЛОТО

СТАТУС НА РЕВИЗИЈА

Серија бр.	Датум	Причина за ревизија	Подготвено од	Одобрено од
1	01/09/2014	Почетна серија	Менаџер на сектор за БЗПР Иван Ангелов	Генерален извршен директор Борис Хрисафов

Овој примерок :	Е	☒	КОНТРОЛИРАН	Бр:
	НЕ Е	☐		

	ЛОТО	Шифра: I14-P.1820/1
		Дата: 01/09/2014
		Стр. 2 од 12

1 ЦЕЛ

Цел на ова упатство е да се осигура дека сите работници (на Усје и/или на изведувачите) ги превзеле сите безбедносни мерки за изолација и заклучување на сите можни извори на опасни или потенцијално опасни енергии или проток на материјали пред да започнат билокакви активности (чистење, сервисирање, поправки и т.н.) на машините, постројките и опремата (во понатамошниот текст „опрема“)

Непредвидено стартување на опремата или ослободување на некаква физичка енергија може да предизвика сериозни последици и затоа опремата мора да биде ослободена од секаков вид на енергија, а нивните извори безбедно затворени заклучени и означени.

Постојат многу различни начини како се реализира ЛОТО постапката, но основната цел е работникот кој директно работи и е загрозен доколку некој неконтролирано ја активира опремата, лично со свој катанец да ја заклучи и никој друг да неможе да ја активира опремата се додека работникот не го отклучи личниот катанец.

2 ДЕФИНИЦИИ

- ✓ Така наречениот процес **ЛОТО** е меѓународен термин кој нема соодветен превод на Македонски јазик. Од овие причини ќе се користи овој термин кој всашност е кратенка од англиските зборови **LO**ckout (заклучи) + **Tag**Out (означи/обележи). Тоа е процес со кој се блокира проток на енергија (со различни направи) од нејзиниот извор до опремата. Тоа не подразбира само исклучување на електричната енергија, туку и изолација/заклучување на сите опасни или потенцијално опасни извори на енергија, како и од внатрешна неослободена енергија
- ✓ **Уреди кои се заклучуваат** се позиции како на пример електрични склопки, прекинувачи, разни вентили и затворувачи, прирабници, скретници и т.н. Нивната функција е да контролираат проток на енергија (електрична, воздух, пневматика) или проток на материјал.
- ✓ **ЛОТО опрема** е широка лепеза на катанци, клешти, канци, сајли и сл. со чија помош механички се заклучуваат уредите. Тука спаѓаат и разни ормари, кутии, торби во кои се чува останатата ЛОТО опрема. Слика со примери од ваква опрема се дадени на крај на ова упатство.
 Појаснување: Постојат „катанци за опрема“ и „лични катанци“. Секоја позиција на опремата која се заклучува со соодветен катанец. Кога не се во употреба тие се закачени во ормарче кое е лоцирано во командната соба. Секој вработен во УСЈЕ и оние на изведувачите имаат личен катанец со означено име и презиме и фирма (доколку е изведувач). Со нив се заклучува ормарчето/кутијата во која се ставени клучевите од катанците за опремата. На овој начин работниците се сигурни дека никој не може да извади клуч од опремата доколку кутијата со клучеви не е ослободена од сите лични катанци.
- ✓ **Ознаки** се информативни табли кои се поставуваат до ЛОТО опремата кои укажуваат дека опремата е заклучена и не смее неавторизирано да се отклучи/активира. Примери се дадени на крајот од ова упатство.
- ✓ **Извори на енергија** се електричната струја, хидраулика, пневматика, хемикалии, механичка, топлинска, и т.н.
- ✓ **Потенцијални извори на енергија** може да претставуваат: опруги, обесени предмети, електрични кондензатори, акумулиран материјал, загадени течности и гасови и т.н.

	ЛОТО	Шифра: I14-P.1820/1
		Дата: 01/09/2014
		Стр. 3 од 12

- ✓ **Меѓузависност** или поврзана зависност (interlocking) е процесно решение со кое при исклучување/вклучување на одреден уред се исклучуваат/вклучуваат и редица други поврзани уреди. На пример при исклучување на некој среден транспортер во низата, се исклучуваат сите претходни. Познавањето на оваа поврзана зависност е од клучно значење при дефинирање на изворите на енергија и нивното изолирање.
- ✓ **Организатор** - Раководителите и раководителите односно водачите на тимовите за интервенција од одржување и сменските раководители во производство (во отсуство на раководителите).
- ✓ **Изведувач** - Одговорното лице од изведувачот кој ја извршува активноста (доколку станува збор за надворешна фирма изведувач) или самиот работник (доколку изведувачот е од Усје). Тоа се најчесто нашите раководители од секторот за одржување или производство и/или одговорно лице од изведувачите.
- ✓ **Домаќин** - Одговорно лице од соодветниот оддел од производство каде се изведува активноста. Тоа се „домаќините“ кај кои се одвива работата, најчесто раководители, оператори, инженерите во производство, РМЦ, администрација, магацин, продажба и сл.

3 ПОДРАЧЈЕ НА ПРИМЕНА И ОДГОВОРНОСТИ

Оваа постапка се однесува на сите делови од компанијата каде што има основни предуслови за нејзина реализација. Под предуслови се подразбираат постоење на соодветни ЛОТО уреди кои можат физички да се заклучат, како и листа на која се идентификувани сите извори на енергија. Тоа значи дека ЛОТО упатството ќе се имплементира постепено преку остварување на предусловите во сите погони и сектори на компанијата.

Се додека не се обезбедат горенаведените предуслови, во локациите каде што не е можна примена на ЛОТО постапката ќе се практикуваат постојните упатства за безбедно работење и тоа:

- Р.1840 – Идентификација на опасности, проценка на ризик, контрола на ризик
- Релевантни упатства од процедура Р.1820 (I2, I9 и т.н.)

ЛОТО постапката се применува за контрола на изворите на енергии за време на поправки, одржување, чистење на опремата и т.н.. Не-рутинските активности се вклучени во оваа постапка. Редовните и рутински активности (превентивно одржување) кои се одвиваат при нормален процес на производство не потпаѓаат под оваа постапка, но таму се применуваат останатите релевантни упатства за безбедно работење.

Одговорни за спроведување на ова упатство се:

- **Организатор** – Одговорен е за планирање на работата, подготовка на дозволата за ЛОТО (формулар F2-I14.P-1820 „Лото ДОЗВОЛА“) и нејзино доставување до Домаќинот. Откако Домаќинот ќе ги заклучи и означи сите дефинирани позиции, Организаторот на лице место проверува дека тоа е соодветно сторено и ги проверува ЛОТО уредите. Потоа со личните катанци сите работници го заклучуваат ормарчето/кутијата во која се уфрлени клучевите од веќе заклучената опрема. На крај го верифицира формуларот F2-I14.P-1820 „Лото ДОЗВОЛА“ со што потврдува дека сите дефинирани мерки за исклучување и изолирање на енергија се извршени. На крајот од активностите, Организаторот го расчистува теренот каде што работел, работниците ги земаат своите лични катанци и во формуларот F2-I14.P-1820 „Лото

ДОЗВОЛА“ потврдува дека работаат е завршена. После ова Домаќинот може да ја активира опремата.

- **Домаќин** – Тој го прима барањето за ЛОТО (формулар F2-I14.P-1820 „Лото ДОЗВОЛА“) кое е подготвено од Организаторот. Преку контролните системи спроведува нормално стопирање на опремата и процесот. Согласно списокот на позиции кои треба да се исклучат (дефиниран за секоја активност во соодветниот формулар F1-I14.P-1820 „Лото ИЗВОРИ на ЕНЕРГИЈА“) тој (по потреба со друго овластено лице – електричар или машински техничар) ги поставува ЛОТО уредите, ги заклучува со катанецот за соодветната позиција, ги поставува ознаките на ЛОТО уредите и на крај го потпишува барањето доставено од Организаторот. Клучевите од опремата ги става во засебен ормар/кутија во командната соба. Заедно со него се уверуваат дека изворите на енергија се соодветно заклучени и изолирани и дека неовластени лица неможат да ги активираат. На крај од овој процес на „исклучување“ тој се обидува да ја активира опремата во редовна постапка (преку командна табла) и доколку тоа не е возможно уште еднаш се потврдува дека барем сите извори на електрична енергија се изолирани. Понатаму ги следи активностите на Организаторот до нивното завршување. Откако ќе добие писмена потврда за повторно вклучување од страна на Организаторот, тој ги отклучува сите позиции и ги тргнува ознаките. Откако ќе се увери дека сите работници се на безбедно растојание и дека локацијата е расчистена и безбедна за стартување, тој го спроведува регуларниот процес на активирање на опремата.

Доколку дојде до извесни промени во опремата, Домаќинот е должен да поведе постапка за ревизија на формуларот F1-I14.P-1820 „Лото ИЗВОРИ на ЕНЕРГИЈА“, а согласно процедурата за управување со промени P.1850.

Забелешка: Во одредени случаи организаторот и домаќинот може да се исто лице или од ист сектор, на пр: Електро интервенции во ТС, командни ормари, чистење, одглавување од страна на вработени во производство и сл. ЛОТО постапката во вакви случаи е подетално опишана во точка 5.2.2 од ова Упатство.

- **Изведувач** - Одговорното лице од изведувачот кој ја извршува активната и кое е обучено за спроведување на ЛОТО постапката. Откако заедно со Организаторот на лице место ќе се увери дека целата опрема соодветно е заклучена, со личните катанци сите работници го заклучуваат ормарчето/кутијата во која се уфрлени клучевите од веќе заклучената опрема. На крај го верифицира формуларот F2-I14.P-1820 „Лото ДОЗВОЛА“ со што потврдува дека сите дефинирани мерки за исклучување и изолирање на енергија се извршени. На крај од работата го расчистува теренот каде што работел, работниците ги земаат своите лични катанци и во формуларот F2-I14.P-1820 „Лото ДОЗВОЛА“ потврдува дека работаат е завршена.
- **Одговорно лице за безбедност и здравје при работа** – Тоа е менаџерот на секторот за БЗПР. Негова должност е да обезбеди услови за спроведување на ЛОТО постапката, одржува редовна обука на сите вработени и изведувачи и за тоа да води евиденција. Преку програмата за интерни безбедносни проверки проверува дали работниците ја познаваат и применуваат ЛОТО постапката. По потреба организира повторни обуки. Исто така го верификува формуларот F1-I14.P-1820 „Лото ИЗВОРИ на ЕНЕРГИЈА“ со што потврдува дека идентификацијата на сите извори на енергија се правилно и детално дефинирани.
- **Други инволвирани лица:** (а) Оператори на опремата – преку командниот пулт ја активираат/деактивираат опремата како што е опишано погоре. Тие ги чуваат формуларите F1-I14.P-1820 „Лото ИЗВОРИ на ЕНЕРГИЈА“ и F2-I14.P-1820 „Лото ДОЗВОЛА“ во командната соба. (б) Инженери и менаџери на погони/сектори – имаат

	ЛОТО	Шифра: I14-P.1820/1
		Дата: 01/09/2014
		Стр. 5 од 12

одговорност за подготовка на формуларот F1-I14.P-1820 „Лото ИЗВОРИ на ЕНЕРГИЈА“ контрола на спроведување и познавање на ЛОТО постапката.

4 ПОВРЗАНОСТ СО ДРУГИ УПАТСТВА/ПРОЦЕДУРИ

- I15-P.1820 – Дозвола за работа
- P.1840 – Идентификација на опасности, проценка на ризик, контрола на ризик
- P.1850 – Управување со промени

5 ОПИС НА ПРОЦЕСОТ – АКТИВНОСТИ

5.1 Идентификација на изворите на енергија

Ова претставува почетна, но и најбитна фаза во ЛОТО процесот. Се спроведува за секоја посебна опрема, постројка, линија и т.н. Во неа учествуваат сите релевантни раководители, рабоводители, инженери, менаџери и т.н. Главната цел е да се идентификуваат сите извори на енергија (видни и потенцијални) при одредени интервенции, да се евидентираат истите како и начинот на нивното изолирање /заклучување. Сите овие податоци се запишуваат во формуларот F1-I14.P-1820 „Лото ИЗВОРИ на ЕНЕРГИЈА“.

Важно: При дефинирање на позициите за исклучување на електричниот напон, секогаш тоа треба да биде погонскиот, а не командниот напон.

Овој формулар го оверуваат менаџерите на секторите за БЗПР, машинско и електро одржување како и релевантниот менаџер на погонот (производство, администрација, РМЦ...). После потпишувањето, истиот се чува во соодветната командна соба. Забрането е негово умножување и дистрибуирање со цел да се спречи користење на невалидна верзија на истиот. При билокаква промена во конкретниот процес и/или опрема неопходна е проверка на постојниот формулар F1-I14.P-1820 „Лото ИЗВОРИ на ЕНЕРГИЈА“. Доколку има потреба, Домаќинот бара негова ревизија. Во вакви случаи опремата не смее да се пушти во употреба додека не се добие нов ревидиран формулар F1-I14.P-1820 „Лото ИЗВОРИ на ЕНЕРГИЈА“.

5.2 Реализација на постапката

Во зависност од бројот на инволвираните работници, бројот на уредите за исклучување и опремата на која се интервенира, се разликуваат три начини на спроведување:

- Лично и единечно заклучување
- Лично повеќекратно заклучување
- Комплексно заклучување

Лото-ознаките се поставуваат во секој од случаевите. Доколку е дефинирана контрола и ослободување на одредена потенцијална енергија или наталожен материјал, истото се спроведува во било кој од трите случаи.

Доколку постојат, резервните клучеви од катанците за опрема се чуваат кај менаџерот на погонот/секторот.

	ЛОТО	Шифра: I14-P.1820/1
		Дата: 01/09/2014
		Стр. 6 од 12

5.2.1 Лично и единечно заклучување.

Се спроведува на опрема и активност каде што има дефинирано само една позиција за исклучување. Тоа може да биде РСТ за единечна трака, мотор, вибратор, цевковод или сл. каде што работникот или работниците го исклучуваат соодветниот РСТ или вентил и со своите лични катанци го блокираат неговото активирање. При вакви интервенции не е потребна ЛОТО дозвола (формулар F2-I14.P1820).

Друг случај на вакво исклучување е кога постои само извор на електрична енергија и нејзиното исклучување е во трафо станица или командна соба (главна склопка за погонски напон). Тогаш одговорниот електричар заедно со работниците доаѓаат во трафо-станцијата, електричарот го исклучува погонот, а работниците ги поставуваат своите лични катанци на лото-уредот (најчесто преносна кутија за повеќе катанци).

Секој работник откако ќе заврши со работа го зема својот катанец. Доколку работата продолжува во смени, тогаш новите работници ги поставуваат своите катанци.

5.2.2 Лично повеќекратно заклучување

Овој пристап важи само при интервенции од овластени електричари во трафо-станции или командни ормари и кога се интервенира само на одреден број струјни кола, а другите треба да бидат во функција. Електричарот (или екипата електричари) има повеќе лични катанци и лото-ножици со кои ги заклучува сите специфицирани склопки. Доколку работи само еден електричар нема потреба од лото-ножици, а доколку се повеќе прво се исклучуваат склопките, се поставуваат ножиците на сите позиции и секој електричар ги става своите катанци на ножиците. Катанците на еден електричар може да бидат секој со засебен клуч или пак со „мастер“ клуч (еден клуч за повеќе катанци).

Секој електричар откако ќе заврши со работа го зема својот катанец. Доколку работата продолжува во смени, тогаш новите електричари ги поставуваат своите катанци.

5.2.3 Комплексно заклучување

Овој пристап се применува кога се интервенира на опрема каде што Домаќинот, Организаторот и Изведувачот се различни личности (најчесто во производни погони при интервенција на машини и сл.). Постапката е следна:

- Организаторот ја припремува ЛОТО-дозволата (формулар F2-I14.P-1820 „Лото ДОЗВОЛА“) заедно со потребната пропратна документација и ја доставува до Домаќинот.
- Домаќинот го сопира процесот на редовен начин – најчесто му кажува на операторот во командната соба да ја сопре постројката.
- Согласно дефинираните позиции за исклучување и проверка на потенцијалните извори на енергија и наталожен материјал (формулар F1-I14.P-1820 „Лото ИЗВОРИ на ЕНЕРГИЈА“), од ормарот во кој се чуваат катанците ги зема потребните катанци и лото-уредите за секоја позиција (најдобро во придружба на Организаторот и Изведувачот). Доколку има потреба повикува и електричар за исклучување на одредени позиции. Потоа оди до секоја позиција, го поставува лото-уредот (доколку има потреба од таков уред) и го заклучува со катанец. Проверува дали уредот е добро исклучен и нема можност за вклучување и покрај поставениот уред и катанец. На крај

	ЛОТО	Шифра: I14-P.1820/1
		Дата: 01/09/2014
		Стр. 7 од 12

сите клучеви ги става во ормарот/кутија која има опција да се заклучи со личните катанци на вработените.

- После извршеното заклучување му кажува на операторот да се обиде да ја активира опремата како дополнителна проверка дека све е исклучено.
- Доколку Организаторот и Изведувачот не биле заедно со домаќинот, тогаш пред да отпочнат со работа тие се должни на лице место да провеат дека сите позиции се соодветно обезбедени и дека клучевите се ставени во ормарот/кутијата.
- После горенаведените активности и проверки, Домаќинот, Организаторот и Изведувачот ја потпишуваат ЛОТО-дозволата (формулар F2-I14.P-1820 „Лото ДОЗВОЛА“). Секој работник со својот личен катанец ја заклучува кутијата во која се чуваат клучевите од опремата. Потоа работите може да отпочнат.
- Секој работник откако ќе заврши со работа го зема својот катанец. Доколку работата продолжува во смени, тогаш новите работници ги поставуваат своите катанци.
- После завршување на активностите сите лични катанци се земени од кутијата во која стојат клучевите од позициите на опремата. Просторот е расчистен и вратен во првобитна состојба. Тогаш Домаќинот може да ги отклучи сите позиции на опремата и да ја стартува опремата. И конечно Домаќинот, Организаторот и Изведувачот го потпишуваат формуларот F2-I14.P-1820 „Лото ДОЗВОЛА“ со што се потврдува дека работата е во целос и успешно завршена.

5.3 Принудно отварање на катанец или лото уред

Принудното сечење, кршење и отварање на поставени катанци или Лото уреди може да се спроведе во исклучителни ситуации на строго контролиран начин. Причини за вакво отстранување може да има најразлични, но во праксата најчести се:

- Изгубен клуч (личен или од опремата)
- Работникот после завршување со работата заборавил да го отклучи личниот катанец, ја напуштил фабриката, а погонот мора да се пушти во погон.

Работникот смее да си обезбеди копии на клучеви од личниот катанец и да ги чува кај себе (не смее да ги дава на друг), така да веројатноста за првиот случај е минимална. Сите клучеви од катанците за опремата кога не се во употреба стојат на катанецот во ормарчето во командната соба. Кога се во употреба, клучевите се во кутиите, така да веројатноста да се загуби клуч во вакви случаи е сведена на минимум.

Второто сценарио „заборавил да си го земе личниот катанец, а веќе заминал од работа“ е многу поверојатно. Дисциплината е единствената превенција за да се намалат вакви случаи.

Без разлика на причината, кога има потреба за принудно отстранување на катанец или лото уред, мора да има запис верифициран од сите инволвирани страни.

Записникот (се користи формуларот “F2a-P.140 - Меморандум“ најмалку треба да содржи:

- Референтни податоци од Лото Дозволата F2-I14.P1820 како што се: Дозвола Бр, Назив на Активноста, Заклучување број и Број на Лото Уредот.
- Причини за принудното отварање

	ЛОТО	Шифра: I14-P.1820/1
		Дата: 01/09/2014
		Стр. 8 од 12

- Начин на кој е осигурано дека работникот чиј што катанец се кине дека не е на работната позиција или пак ако станува збор за катанец од опрема да се потврди дека сите работници се информирани и безбедни.
- Записникот го потпишуваат сите одговорни лица кои се потпишани и на соодветната Лото Дозвола за Работа. Истиот се чува кај домаќинот на погонот.

Работодавачот има право да поведе дисциплински мерки против несовесни работници поради чие однесување имало потреба принудно да се отвори катанец или Лото уред.

6 ФОРМУЛАРИ

Следниве формулари по оваа процедура се пополнуваат и чуваат:

- F1-I14.P-1820 „Лото ИЗВОРИ на ЕНЕРГИЈА“
- F2-I14.P-1820 „Лото ДОЗВОЛА“
- F2a-P.140 - Меморандум

7 СОФТВЕР

Оваа процедура не е подржана софтверски.

8 ЗАПИСИ

Записите од потпишаниот формулар F1-I14.P1820 „Лото ИЗВОРИ на ЕНЕРГИЈА“ се чуваат се додека не настане одредена промена (неограничено), и тоа Оригиналот во командната соба, а копии чуваат сите 4 потписници.

Записите од потпишаниот формулар F2-I14.P-1820 „Лото ДОЗВОЛА“ се чуваат на следниот начин:

- Копијата од Дозволата што се поставува на лице место (на изведувачот) се до завршување на работите, а потоа се чува кај изведувачот во рок од 1 месец;
- Копијата на Организаторот се чува во рок од 1 месец после завршување на работите
- Копијата на Домаќинот се чува во рок од една година од денот на издавањето.

За време на викенд, втора или трета смена сменскиот раководител ја превзема улогата на раководител (водач на тимот) и одговорно лице од производство (Домаќин).

9 ПРИМЕРИ ЗА ЛОТО ОПРЕМА

КАТАНЦИ и НОЖИЦИ

ЕЛЕКТРЧНИ ПРЕКИНУВАЧИ и СКЛОПКИ

ВЕНТИЛИ

КУТИИ и ОРМАРИ

ОЗНАКИ

Наслов на документот:

ДОЗВОЛА ЗА РАБОТА

СТАТУС НА РЕВИЗИЈА

Серија бр.	Датум	Причина за ревизија	Подготвено од	Одобрено од
1	01/11/2014	Почетна серија	Менаџер на сектор за БЗПР Иван Ангелов	Генерален извршен директор Борис Хрисафов

Овој примерок :

Е

КОНТРОЛИРАН

Бр:

НЕ Е

1 ЦЕЛ

Цементарница “Усје” А.Д. Скопје е целосно посветена кон здравјето и безбедноста на своите вработени, изведувачите, клиентите како и на другите посетители на фабриката. Системот „Дозвола за Работа“ (во понатамошниот текст „ДзР“) обезбедува контрола со цел да се елиминираат или да се минимизираат ризиците карактеристични за одредени работни задачи или работни места и на тој начин да се избегнат инциденти и штети во фабриката.

ДзР системот обезбедува константен и систематски пристап кон контролата на ризикот на специфичните активности во фабриката како и контрола и ограничување на пристапот кон одредени опасни работни зони.

ДзР системот е формален, пишан систем кој има за цел да контролира одредени работни активности кои се идентификувани како потенцијално опасни. Тој подразбира комуникација помеѓу секторите, надзорниците, операторите, изведувачите и сите оние кои учествуваат во извршувањето на работата.

ДзР системот има за цел да обезбеди дека соодветно планирање на ризиците на секое работно место. Дозволата овластува одредени луѓе да извршуваат специфична работа, во соодветно време и на соодветно место, и ги одредува главните превентивни мерки за безбедно извршување на работата.

Целта на системот е да ги отстрани небезбедните услови и човечките грешки со воведување на формален систем кој подразбира формални акции.

Клучни карактеристики на ДзР системот се:

- Јасна идентификација на тоа кој може да овластува одредена работа (и ограничувања на нивните овластувања) и кој е одговорен за специфицирање на неопходните превентивни мерки.
- Тренинг и упатства за работа, употреба и затворање на дозволата за работа.
- Надгледување и контрола со цел да се осигура дека системот работи како што е планирано.
- Јасна идентификација на типовите на опасности при работа.
- Јасна и стандардизирана идентификација на задачи, проценки на ризик, времетраење на одобрената работа, дополнителни или истовремени активности и контролни мерки.

2 ДЕФИНИЦИИ

- **Ограничен простор:** простор доволно голем да може да влезе човек и да изврши некаква работа, има лимитирани отвори за пристап и евакуација и не е наменет за постојан престој на работник. Понатаму секој простор кој е ризичен и постои голема веројатност за настанување на тешки инциденти поради присаство на опасни материи (на пр. експлозивни или токсични материи, недостаток на кислород).
- **Критично подигање на товар:** е било кое подигање доколку:
 - За подигнување се користат два (или повеќе) кранови
 - Товарот што се подигнува е надминува 75% од максималната носивост на кранот.

- Подигање на товар кога дува ветер повеќе од 40Km/h (мерено на рогот на кранот);
- Товарот е потежок од 5т, но и подолг од 6м.
- Подигање на критична опрема;
- Подигања во близина на електрични линии.
- Товарот се пренесува над незаштитен дел од фабриката.
- Подигнувања преку простории во кои има луѓе или во тесни услови.
- Подигнувања „на слепо“ (кранистот не го гледа товарот).
- Доколку тежиштето на товарот може да се промени.
- По одлука на одговорното лице, а врз основа на тежината, обликот, димензиите, условите на подигање.
- **Изолација на извори на енергија:** Исклучување или ограничување (контролирање) на секоја акумулирана енергија која може да биде ризична.
- **Опасни зони:** Простор во кој постои (или постои можност да се појави) опасност од пожар или експлозија и се потребни посебни мерки на претпазливост.
- **Методи кои мошат да предизвикаат пожар:** секоја активност која ослободува пламен, искри или топлина која може да предизвика запалување на запалливи гасови, прашина или материи (бушење, заварување, брусеење, сечење и сл.).
- **Lock-out (Исклучување):** Употреба на катанци и помошни сретства со кои се заклучува опремата и оневозможува неконтролирано вклучување на истата.
- **Нерутински активности:** Активности кои не се одвиваат редовно или при активноста може да се променат одредени параметри (услови) или при интервенции на опремата или кога работата ја изведува изведувач
- **Дозвола:** Документ со кој на одредена личност му се одобрува одредена активност.
- **Дневник со дозволи:** Книга во која се забележуваат издадените дозволи.
- **Зона со ограничен пристап:** Зони во кои имаат пристап само овластени лица од страна на менаџментот на компанијата.
- **Процена на ризик:** а) идентификација на опасностите во работниот простор; б) идентификација на работниците кои се засегнати; в) процена на можноста за инцидент и неговите последици; г) начини за намалување на ризиците; д) оцена на ризикот кој неможе да се намали или отстрани
- **Процена на ризик на фабриката:** Поцена на ризиците во целата фабрика на сите рутински работи и работи при одржување на опремата.
- **Рутинска работа:** Активност која се одвива редовно и притоа условите на работа не се менуваат и нема потреба од интервенции на опремата.
- **Промена на смените:** Замена на одговорното лице или целиот тим при што тие си заминуваат од работа или друг тим ја превзема работата.
- **Tag-out (Означување):** поставување на посебни ознаки на опремата која е заклучена и не смее да се активира.

	ДОЗВОЛА ЗА РАБОТА	Шифра: I15-P.1820/1
		Дата: 01/11/2014
		Стр. 4 од 12

- **Групно LOTO:** LOTO се применува на повеќе места и сите клучеви од катанците на заклучената опрема се чуваат во посебна кутија.
- **Лично LOTO:** LOTO кога сите места се заклучуваат со личните катанци на работниците.
- **Проект:** При изградба (монтажа) на нова или модификации или отстранување на постоечка опрема или објекти.
- **Работа на височина:** работа на место кое е повисоко од 1.2 м, а нема заштитна ограда и постои опасност лицето да падне од таму.
- **Дозвола за работа:** Пишан документ (запис) со кој на одредено лице му се дозволува да изврши одредена работа на одредено место во одредено време, а согласно со барањата дадени во дозволата.
- **Барање за дозвола за работа:** Пишано барање за обивање на Дозвола за работа.
- **Организатор** - Раководителите и раководителите односно водачите на тимовите за интервенција од одржување и сменските раководители во производство (во отсуство на раководителите).
- **Изведувач** - Одговорното лице од изведувачот кој ја извршува активноста (доколку станува збор за надворешна фирма изведувач) или самиот работник (доколку изведувачот е од Усје). Тоа се најчесто нашите раководители од секторот за одржување или производство и/или одговорно лице од изведувачите.
- **Домаќин** - Одговорно лице од соодветниот оддел од производство каде се изведува активноста. Тоа се „домаќините“ кај кои се одвива работата, најчесто раководители, оператори, инженерите во производство, РМЦ, администрација, магацин, продажба и сл.

3 ПОДРАЧЈЕ НА ПРИМЕНА И ОДГОВОРНОСТИ

ДзР системите треба да се применуваат секогаш кога се извршува работа која може негативно да влијае врз персоналот, опремата или животната средина. Како и да е, ДзР системите не треба да се применуваат за сите активности, бидејќи искуствата покажуваат дека нивната севкупна ефективност може да биде намалена. ДзР системите не се применуваат за контрола на посетителите, за рутинско одржување, за работа на безбедни работни места, и за работни активности кои не бараат интервенција врз опремата. Рутинското одржување и операциските активности кои се адекватно контролирани со детален работен план или активности за кои постои елаборат или упатство за безбедно работење и специфична проценка на ризик не бараат ДзР.

Оперативните работи на подизведувачите како што се утоварање, транспортирање, растоварање и т.н. не бараат ДзР, но соодветна проценка на ризик мора да биде изготвена и на располагање за соодветната работа.

Системите “Дозвола за работа” вообичаено се најсоодветни за следниве активности:

- Интервенции на опрема кај која не се исклучени изворите на енергија
- Опрема под електричен напон;
- Работи кои предизвикуваат топлина, а се одвиваат во опасни зони (на пр. експлозивни зони);
- Активности во зони со ограничен пристап;

	ДОЗВОЛА ЗА РАБОТА	Шифра: I15-P.1820/1
		Дата: 01/11/2014
		Стр. 5 од 12

- Активности во ограничен простор;
- Работа на височина;
- Ископи;
- Работи на инсталации за гас;
- Работи на инсталации за течно гориво;
- Подигање на критичен товар;
- Проектни активности (CAPEX) кои се преклопуваат со редовното работење на опремата;
- Активности во кои се вклучени надворешни изведувачи;
- Останати нерутински работи кои содржат ризични активности (или потенцијално ризични активности).

Мора да постои листа на активности за која е задолжителна ДзР. Листите се прават и обновуваат од менаџерите на погони, сектори, одделенија и т.н. Овие листи треба да се добро познати на вработените со цел да се избегнат двоумења дали треба или не ДзР.

Матрицата дадена во Анекс „А“ на ова упатство служи како алатка на менаџерите за да утврдат дали за одредена активност е потребна или не ДзР.

Системот на ДзР се состои најмалку од следниве документи:

- Упатство за ДзР (ова Упатство – I15-P.1820)
- Барање за издавање на ДзР (F1-I15-P.1820)
- Дозвола за Работа (F2-I15-P.1820)
- ЛОТО дозвола (F2-I14.P-1820)
- Дозвола за работа со методи кои предизвикуваат топлина (F1-I3.P-1820)
- Дозвола за работа во ограничен простор (F1-I6.P-1820)

По потреба се бараат и други дозволи (на пример дозвола за работа на височина и сл.).

Во итни случаеви кога постои ризик по исправноста на опремата или по животот на луѓето, овластено и компетентно лице смее да превземе безбедносни мерки со цел да ја отстрани непосредната опасност, без притоа да бара ДзР. Откако ќе биде отстранета непосредната опасност, секој таков случај треба веднаш да се пријави како инцидент кај одговорното лице и менаџерот.

Одговорни за спроведување на ова упатство се:

- **Организатор**, најчесто е инженер за одржување или производство одговорен за опремата во одреден дел од фабриката. Тој води евиденција за известувањата и барањата на ДзР. Неговите одговорности вклучуваат (но не се ограничени на):
 - ✓ Подготовка на порачки за работа договорени со менаџерот на секторот.
 - ✓ Подготовка на планирањето на работата и оптимално искористување на ресурсите со поддршка на Тим лидерот.

- ✓ Идентификација на ризици и опасности за секоја работна активност и идентификација на неопходни превентивни мерки за безбедно извршување на работата со вклученост на секторот за Безбедност и здравје при работа.
 - ✓ Подготовка на релевантни ДзР и договор за распоредот на работните активности со менаџерот на производниот сектор.
 - ✓ Контрола на работните места со цел да се потврди дека сите безбедносни мерки се спроведени и се присутни на работното место се до комплетирањето на работата.
 - ✓ Го пополнува F1-I15.P-1820 „БАРАЊЕ на Дозвола за Работа“ и обезбедува верификација од останатите потписници.
 - ✓ Обука на раководното лице на изведувачот за потенцијалните ризици и превентивни мерки, правила за работа, безбедносни процедури, процедури за итни случаи, и давање на подетални и специфични инструкции за покомплесните задачи.
 - ✓ Да обезбеди безбедно извршување на работата и во согласност со дозволата за работа.
- **Одговорен за работата** е вообичаено надзорник на одржувањето кој е назначен да ја одржува или да ја поправа машинеријата и опремата во фабриката. Исто така може да биде и надзорник на производството за работа на опремата и работа во опремата. Та е лице кое во најголем дел е присатен додека се изведуваат работите одобрени со ДзР. Неговите одговорности вклучуваат (но не се ограничени на):
- ✓ Поддршка на раководителот на секторот за подготовка на работен план и анализа на безбедноста при работа
 - ✓ Одржување на состанок со целиот работен тим пред почетокот на работата за деталите поврзани со работниот план и опасностите
 - ✓ Да обезбеди дека со работа се отпочнува дури откако ќе се одобри ДзР
 - ✓ Континуирана контрола на работата и постојано присуство на местот на работење
 - ✓ Да обезбеди обемот на работа да остане во рамките на оној обем кој што е наведен во ДзР. Доколку има било какви измени на обемот на работата, нова ДзР е потребна.
 - ✓ Контрола на работното место пред да се отпочне со работа и по завршувањето на работата со цел да се обезбеди дека сите неопходни мерки биле превземени и дека работно место е безбедно по завршувањето на работата.
- **Домаќин** е раководителот на производство, раководителот, одговорниот оператор за соодветниот процес, а во нивно отсатство сменскиот раководител. Нивните одговорности вклучуваат (но не се ограничени на):
- ✓ Поддршка на раководителот за планирање и анализа на безбедноста на работното место
 - ✓ Координација на различни работни групи во неговата област со цел да спречи различни влијанија врз безбедноста
 - ✓ Да обезбедат дека сите превентивни мерки се превземени пред да се отпочне со работа
 - ✓ Да обезбедат копија од потпишаната ДзР на работно место

- ✓ Контрола на работно место по завршување на работата за да се провери дека тоа е вратено во првобитната состојба и дека е чисто
- ✓ Да обезбедат дека целиот персонал кој може да биде под влијание на работата е свесен дека работата се извршува
- ✓ Комуникација со лицата кои ќе ја извршуваат работата, за ЛЗС и другите безбедносни мерки
- **Изведувач** е одговорното лице, односно надзорник на работниот тим на изведувачот кој работи на одржување или поправка на машините и опремата во фабриката. Неговите одговорности вклучуваат (но не се ограничени на):
 - ✓ Да ги разбираат принципите на ДзР системите онака како што се применети во фабриката
 - ✓ Да обезбедат дека сите лица кои ја користат дозволата добиле соодветна обука и дека ги разбираат ДзР системите како и специфичните барања за работата, работното место и локацијата на која што ќе работат
 - ✓ Да обезбедат дека тие и другите лица кои работат со нив целосно го разбираат функционирањето (и последиците од евентуална непридржување кон ДзР) на ДзР системите кои се применливи на местото каде што тие работат
 - ✓ Да обезбедат дека сите услови и превентивни мерки наведени во ДзР се целосно сфатени, имплементирани и надгледувани
 - ✓ Да обезбедат дека корисниците на дозволата целосно ги разбираат своите одговорности
 - ✓ Да обезбедат информации, инструкции и тренинг на корисниците на ДзР со цел тие да го разберат ДзР системот и специфичните превентивни мерки неопходни за нивната работа
 - ✓ Да обезбедат дека овластеното лице кое ја издава ДзР е навремено информирано кога работата ќе биде завршена, прекината или кога условите за работа се променети или пак задачите треба да се променат
 - ✓ Не започнуваат со работа се додека ДзР не биде одобрена и издадена, се додека нејзината содржина не биде разбрана и додека не се превземат соодветни превентивни мерки
 - ✓ Обезбедување на целосна имплементација на условите и превентивните мерки специфицирани во ДзР и нивна примена за целото времетраење на работата
 - ✓ Стриктно придржување кон превентивните и безбедносните мерки од ДзР
 - ✓ Следење на упатствата специфицирани во ДзР
 - ✓ По завршувањето на работата ги оставаат работното место и опремата чисти
 - ✓ Доколку постои било каква нејаснотија, престануваат со работа, бараат совет од соодветното стручно лице со цел да се обезбеди безбедност на работното место
- **Сектор за безбедност и здравје при работа**
 - ✓ Секторот за безбедност и здравје при работа асистира на другите сектори, погони, одделенија во имплементацијата на барањата наведени во ова упатство.
 - ✓ Менаџерот на секторот го оверува F1-I15.P-1820 „БАРАЊЕ на Дозвола за Работа“ со што потврдува дека се идентификувани сите опасности и дека се дефинирани сите мерки за контрола и намалување на ризиците и штетностите.

	ДОЗВОЛА ЗА РАБОТА	Шифра: I15-P.1820/1
		Дата: 01/11/2014
		Стр. 8 од 12

4 ПОВРЗАНОСТ СО ДРУГИ УПАТСТВА/ПРОЦЕДУРИ

- I1-P.1820 - Работа на височина
- I3-P.1820 - Заштита од пожар при работа со методи кои предизвикуваат високи температури
- I6-P.1820 - Работа во ограничен простор
- I14-P.1820 LOTO

5 ОПИС НА ПРОЦЕСОТ – АКТИВНОСТИ

5.1 Планирање на работата и проценка на ризик

Работите кои бараат ДзР се често нерутински активности. Активностите за одржување и другите производни активности кои може да создадат прекин во инсталациите под притисок, машините и опремата исто така може да создадат опасна средина.

Упатствата за одржување се однесуваат на релевантни процедури и вклучуваат неопходни цртежи и листа на материјали. ДзР системот треба да обезбеди работните наредби или инструкции да вклучат проценка на било каков ризик кој се среќава при работата.

Процесот обезбедува соодветна организација на задачите, избор на методите за работа и подготовка на персоналот и опремата за работа.

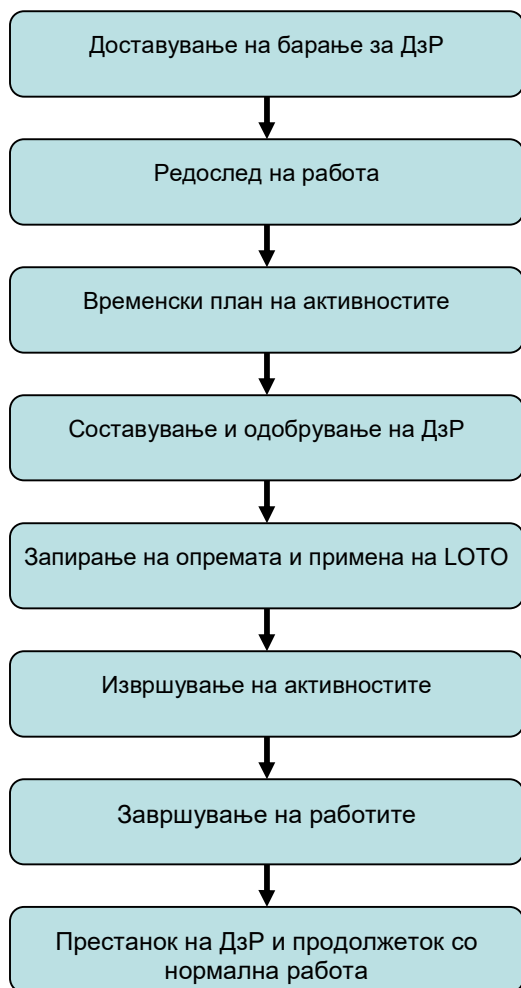
Секогаш кога ќе се идентификува ДзР активност, најпрво треба да се утврди што точно вклучува задачата, како на пример:

- Сите неопходни чекори за да се обезбеди работа на соодветното место
- Потреба за специјални безбедносни студии и проценки
- Кога е очигледно дека задачата неможе да се изврши безбедно, истата треба веднаш да се откаже или да се одложи се додека сите други задачи кои треба да се извршат истовремено не се комплетирани.
- Неопходна обука (компетентност) на персоналот за извршување на работата

Секоја работа вклучена во системот “Дозвола за работа”, вклучувајќи истражување на работното место и други неопходни проценки на ризик, треба да биде дел од интегриран процес на планирање за работното место.

5.2 Реализација на постапката

Следниот дијаграм го опишува текот на реализација на ДзР постапката:

6 ФОРМУЛАРИ

Следниве формулари по ова упатство се пополнуваат и чуваат:

- F1-I15.P-1820 „БАРАЊЕ на Дозвола за Работа“
- F2-I15.P-1820 „ДОЗВОЛА за РАБОТА“

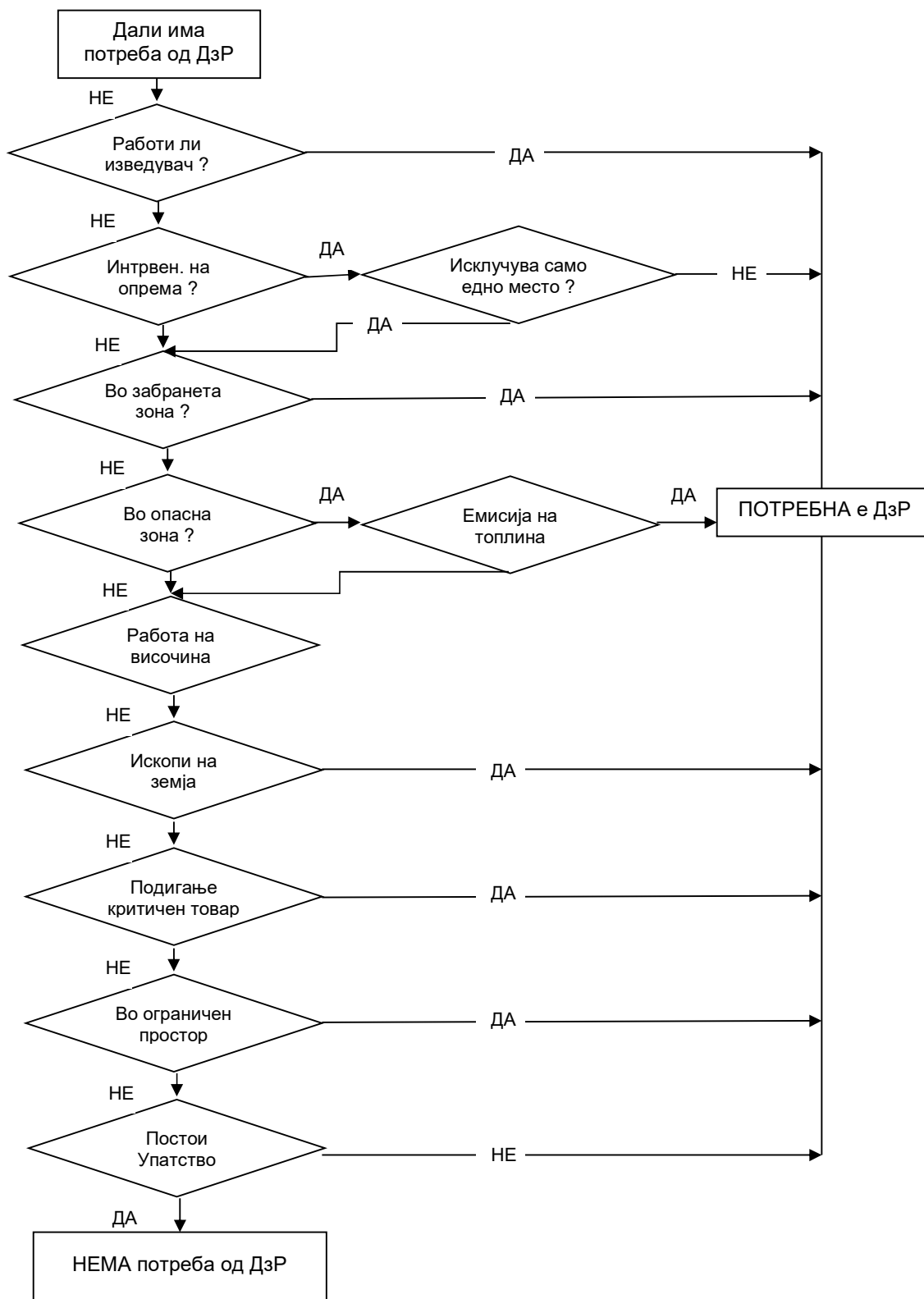
7 СОФТВЕР

Оваа процедура не е подржана софтверски.

8 ЗАПИСИ

Записите од потпишаниот формулар F1-I15.P1820 „БАРАЊЕ на Дозвола за Работа“ и F2-I15.P-1820 „ ДОЗВОЛА за РАБОТА“ се пополнуваат во 3 копии (по една за Организаторот, Домаќинот и Изведувачот) и се чуваат најмалку една година:

9 АНЕКС „А“ – ДИЈАГРАМ ЗА ОЦЕНА НА ПОТРЕБАТА ЗА ДОЗВОЛА ЗА РАБОТА

	БЕЗБЕДНО ВОЗЕЊЕ	Шифра: I8-P.1820/2
		Дата: 01/06/2015
		Стр. 2 од 21

1 ЦЕЛ

Целта на ова Упатство е да обезбеди систем воспоставен од компанијата кој ќе одржува високо ниво на свест за безбедноста и ќе поттикнува одговорно и безбедно однесување со цел да се елиминираат незгоди со фатален исход и да се минимизираат можностите за повреди како резултат на возење.

2 ПОДРАЧЈЕ НА ПРИМЕНА И ОДГОВОРНОСТИ

Упатството важи за:

- Сите цементни активности (вклучувајќи активности во површинските копови) и нецементни активности (агрегати, суровинско брашно итн...)
- Сите возила и возачи на компанијата (вклучувајќи автомобили, камиони, автобуси, вилушканици, рударска механизација, други мобилни постројки...),
- Сите возила и возачи на изведувачот кој склучил посебен договор со Компанијата за патен превоз на патници (вработени лица на Компанијата и нејзини посетители) до дестинации во и надвор од Република Македонија
- Индиректно за сите возила и возачи на изведувачите и подизведувачите кои работат на имотот на фабриката и на јавни места по ангажман од компанијата

Упатството треба да биде прифатено од:

- Сите вработени возачи
- Сите возачи на изведувачи, подизведувачи, клиенти, добавувачи и посетители
- Обезбедувањето
- Сите линиски менаџери

Лица кои се одговорни за спроведување на упатството се:

- Главниот Извршен Директор
- Менаџерите на погони/сектори
- Менаџерот за безбедност и здравје при работа

3 ПОВРЗАНОСТ СО ДРУГИ УПАТСТВА/ПРОЦЕДУРИ

- I2-P.1810 – Прирачник за управување со изведувачи од аспект на БЗПР
- P.1880 - Истражување на инциденти
- I19-P.1820 - Безбедно ракување со вилушканици¹

¹ Безбедното управување со вилушканици во детали е дадено во упатството I19-P.1820. Општите мерки за безбедност од ова упатство важат и за вилушкарите.

	БЕЗБЕДНО ВОЗЕЊЕ	Шифра: I8-P.1820/2
		Дата: 01/06/2015
		Стр. 3 од 21

4 ОПИС НА ПРОЦЕСОТ – АКТИВНОСТИ

Детално објаснување на термините и дефинициите кои се користат во овие процедури е дадено во Додатокот 1.

Компанијата мора да ги следи сите правила за безбедно возење предвидени во локалните закони доколку тие се построги од споменатите во оваа упатство.

4.1 Правила за безбедност при возењето

Правилата за безбедност при возењето кои мора да се применуваат од страна на компанијата и нејзините ангажирани превозници се следните:

Правило 1 – Да се остане внимателен и да се спречи замор

Возачите не смеат да управуваат со возило доколку не се соодветно одморени и внимателни.

Возачите се одговорни да се пријават на работа соодветно одморени.

Секој возач е обврзан да прекине да вози доколку тој/таа е заморен или преморен. Задолжително е да се направи пауза од 30 минути по секои 3 часа непрекинато возење.

Секторот за безбедност и здравје ќе ги набавува резултатите од годишните медицински прегледи на своите вработени кои управуваат со возилата на компанијата со цел да ја надгледува психофизичката состојба на возачите.

Правило 2 – Дрога и алкохол

Возачите не смеат да управуваат со возило додека се под влијание на алкохол, дрога или какви било други супстанции или лекаства кои би можеле да ја нарушат/намалат нивната способност безбедно да управуваат со возилото.

Компанијата има право да врши случајно тестирање за употреба на алкохол на своите возачи и на возачите на изведувачите/подизведувачите.

Секторот за безбедност и здравје има право да побара од своите вработени и од возачите на изведувачите/подизведувачот да направат Тест за употреба на дрога или алкохол заради проверка на здравствената состојба и подигање на свеста за дефанзивно возење². Возачот кон кого е упатено барањето за правење Тест мора да ги достави резултатите до Менаџерот за безбедност и здравје во рок од 48 часа од приемот на барањето, а во спротивно ќе биде покрената дисциплинска постапка против него. Ако наодите од Тестото за употреба на дрога или алкохол се позитивни, ќе се применат следните мерки:

- Ќе се покрене дисциплинска постапка

За возачите на изведувачи/подизведувачи и купувачи

² дефанзивно возење е возење кое спасува животи, време и пари без разлика на условите на околината и дејствијата на другите – Дефиниција земена од National Safety Council's Defensive Driving Course.

	БЕЗБЕДНО ВОЗЕЊЕ	Шифра: I8-P.1820/2
		Дата: 01/06/2015
		Стр. 4 од 21

- Службена белешка за инцидентот ќе биде испратена до одговорните лица на изведувачот³ и купувачот
- Возачот на изведувачот мора веднаш да биде отстранет. Доколку се повтори прекршокот од страна на друг возач од истиот изведувач, тогаш компанијата на Изведувачот треба да се отстрани од листата на одобрени изведувачи за компанијата.
- Во случај на несоодветно/непристојно однесување на некој возач кон купувач, кое ги прекршува правилата на компанијата, ќе му се забрани влез во имотот на компанијата на тој возач.
- Во случај кога на некој возач користи лекарска поради болест, тој мора да приложи документ од доктор дека лековите не предизвикуваат поспаност или не го менуваат однесувањето на лицето кое ги користи.

Правило 3 - Појаси

Сите возила (во сопственост, по договор или изнајмени) мора да бидат опремени со појаси за секој патник.

Возачите и патниците на било кое возило мора да користат појаси во секое време кога возилото е во движење.

Употребата на појаси е признаен метод за обезбедување заштита на патниците во возилата во случај на незгода. Затоа **одговорност на возачот** е да обезбеди дека сите патници ги носат своите појаси секој пат кога возилото е во движење.

Такси возила и автобуси кои не се опремени со појаси треба да се користат само кога не постојат алтернативи. За да се минимизира ризикот, предните патнички седишта (во близина на ветробранското стакло) и седиштата во автобуси кои се граничат со врати не треба да бидат користат, освен ако кај нив се поставени појаси.

Употребата на уреди кои го запираат, олабавуваат или менуваат соодветното функционирање на појасите е забранета.

Кај возила опремени со кревети во кабина, доколку креветот треба да се користи додека возилото е во движење, мора да биде обезбедена некаква форма на одобрено врзување и да се користи секој пат кога возилото е во движење.

Правило 4 – Патници

Возачите не смеат да примаат патници за потребите на компанијата освен кога се овластени од страна на одговорните лица од компанијата.

За тешки возила, ова вклучува, но не се ограничува на, неовластени помошници возачи, помагачи, членови на семејството и/или автостопери. Возачи на лесни возила (пр. возила во сопственост на компанијата или под закуп) може да примаат патници кога возилото се користи за приватни потреби.

Бројката на патници во возилото не треба да го надминува бројот посочен во сообраќајната дозвола на возилото.

³ Изведувачите се одговорни за возачите на своите подизведувачи. Одредбите за возачите на изведувачите важат и за нивните подизведувачи.

	БЕЗБЕДНО ВОЗЕЊЕ	Шифра: I8-P.1820/2
		Дата: 01/06/2015
		Стр. 5 од 21

Правило 5 – Товари

Товарите кои ги носат возилата мора да бидат безбедно обезбедени и во рамките на тежината која е наведена од производителот или во рамките на локалното законско ограничување доколку е построго.

Правило 6 – Почитување на правила на патот и сообраќајните знаци (на самото место и надвор од местото)

Возачите мора да бидат запознаени и да ги почитуваат законите и прописите за патниот сообраќај(ограничувањата за брзина, стоп знаците, итн.) на локациите каде тие го управуваат возилото, вклучувајќи ги и оние места каде што е предвидено само повремено патување.

Безбедносните ограничувања посочени на локациите во компанијата мора да се почитуваат цело време.

Возачите треба да возат со брзини кои се безбедни на условите, препознавајќи дека, во некои околности (како што е дожд или магла) ова може да е под пропишаното ограничување на брзината. Компанијата за 'безбедна' ја смета брзината кога не само се обрнува внимание на временските услови и условите на патот, туку и на потенцијална опасност на судар со корисници кои по природа се ранливи, како што се пешаци и велосипедисти.

Правило 7 – Мобилни телефони, уреди за двонасочна комуникација и одвлекување на вниманието

Употребата на мобилни телефони кои се држат в рака при управување со возилото е забранета. Ова вклучува и испраќање пораки.

Пасивното слушање и одговарање на итни случаи при работа преку употреба на уреди без користење на раце, двонасочно радио врска и слично, се дозволени, но сепак нивната примена треба да се сведе на толку колку што е најмалку потребно заради комуникација и контрола на ризиците на превземеното патување.

На бензински станици не треба да се користат мобилни телефони во кабината или надвор од кабината додека се точи гориво.

Други активности кои го одвлекуваат вниманието како што се јадење, пиене итн. за време на возењето треба да се избегнуваат. Овие активности го зголемуваат ризикот за незгода поради одвлекување на вниманието и недостиг на концентрација.

Правило 8 – Облека со висок степен на видливост на возачите

Возачите мора да носат облека со висок степен на видливост кога работат надвор од или во близина на возила кои се движат; ова го вклучува делот покрај пат, површински коп, патишта во изведба и во близина на мобилна опрема на градилишта.

Облеката со висок степен на видливост кога е во добра состојба е вид на контрола на управувањето со сообраќајот која овозможува претходно предупредување на другите учесници во сообраќајот дека има лице на патот или во близина на патот.

	БЕЗБЕДНО ВОЗЕЊЕ	Шифра: I8-P.1820/2
		Дата: 01/06/2015
		Стр. 6 од 21

Облеката со висок степен на видливост треба да биде во согласност со барањата за дневна или нокна употреба, т.е. комбинација од флуоресцентен и ретро-рефлективен материјал.

Правило 9 – Дефанзивно возење

Дефанзивното возење значи предвидување и размислување пред другите. Правилата за дефанзивно возење се:

- Секогаш бидете подготвени да избегнете непријатни изненадувања.
- Не внимавајте само на патот, туку и на страните.
- Користете ги ретровизорите.
- Кога видливоста е ограничена, намалете ја брзината.
- Одржувајте безбедно растојание од возилата пред вас. Користете го правилото на 3-4 секунди: 3 секунди оддалеченост при нормални услови и 4 секунди при неповолни услови за возење.
- При возење, одржувајте целосна контрола врз возилото.
- Дајте им знак на другите возачи при запирање и маневрирање. Најавете навреме.
- Иако Вие имате предност, внимавајте на другите возила. Никогаш не претпоставувајте дека тие ќе Ви дадат предност.
- Никогаш не иритирајте други возачи со провокација или како одмазда.
- Предвидете ја реакцијата на пешаците, особено во близина на училишта и болници.

4.2 Возачи

За да бидете безбеден возач не треба само да познавате техники, туку и да бидете одговорен и да имате професионален став во однос на се што се случува додека возите; без разлика дали кон себе, кон условите на патот, другите возачи, пешаци и временски услови.

Компанијата треба да вработува единствено возачи кои се квалификувани и соодветно обучени. Линиските менаџери заедно со Менаџерот за безбедност и здравје и Менаџерот за човечки ресурси се одговорни за изборот и обуката на возачи.

4.2.1 Квалификација и избор на возачи

Возачите треба да бидат квалификувани, погодни и способни да возат безбедно согласно воспоставените критериуми. Процесот на квалификација треба:

- Да потврди дека кандидатот ја поседува соодветната категорија на дозвола за возилата (плус приколки) кои се очекува да ги вози или управува Да ја истражи историјата на незгоди или обвиненија пред интервјутото за избор.
- Да се убеди во погодноста на кандидатот за возење, неговото здравје и вид
- Да потврди дека референците на кандидатот се основани и дека возачката дозвола на возачот е важечка
- Да ја процени стручноста и ставот кон возењето во фазата на вработување
- Да го тестира познавањето на локалните патишта од страна на возачот или Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата.

	БЕЗБЕДНО ВОЗЕЊЕ	Шифра: I8-P.1820/2
		Дата: 01/06/2015
		Стр. 7 од 21

Да се оцени потенцијалниот возач и во пракса дали е стручен да ги извршува потребните задачи при возењето.

4.2.2 Обука и проценка на возачот

Сите возачи кои возат за потребите на компанијата треба да добијат првична (воведна) обука за возење, заедно со тековна обука оценувана во текот на нивното работење. За средини со висок степен на ризик и специјализирани возила, треба да се спроведе дополнителна обука.

Се препорачува секој возач на лесно или тешко возило кој за потребите на компанијата вози повеќе од 16,000 км годишно, да биде обучен и оценет.

Оператори со мобилни постројки кои како дел од работата возат повеќе од 15 проценти од работното време (или пропорционално време за кој било дел од годината) исто така треба да ги следат наведените барања за обука и оценка.

Обуката за возењето треба да го вклучува следното:

- Преглед на политиките и стандардите на компанијата поврзани со возењето
- Преглед на научени поуки и искуства од изминати незгоди и трендови на незгоди
- Техники за дефанзивно возење (безбедно растојание на патување, движење на окото и должина на фокус, предвидување, сопирање)
- Техники за управување со ризик при патувањето
- Спречување на замор и премореност
- Ефекти од лекариства и користење на супстанции
- Системи за врзување во возилото (појаси) и безбедносна опрема
- Проверки пред стартување и соодветна положба на седење
- Локални опасности, (вклучувајќи лична безбедност), прописи и култура при возењето
- Оценка на вештина за возење и однесување.

Потребата од повторна обука и оценка треба да се заснова на изведбата на возачите и изложеноста на ризик, при што повторната обука се врши најмалку на секои три години по првичната обука. Доколку вештини на возење и однесувањето кои не задоволуваат не се подобрат преку обуката и подучувањето, возачите треба да бидат отстранети од работното место возач.

Квалитетот на обучувачот и содржината на курсот мора да ги исполнат потребите и очекувањата на Компанијата. Компанијата треба:

- Да користи инструктор за обука акредитиран од признаено тело
- Да обезбеди влезни информации за содржината на обуката така што истата да ги исполни посебните потреби на компанијата

Менаџерот за безбедност и здравје заедно со Менаџерот за човечки ресурси се одговорни редовно да го разгледуваат стандардот на обука за да се подобри квалитетот и важноста на курсот.

4.2.3 Одговорности на возачот

Секој возач е одговорен:

- Да ги следи правилата за безбедност споменати во параграфот 4.1
- Да осигура дека возилото редовно се одржува и е во безбедна возна состојба.
- Да потврди дека резервната гума е во добра состојба и дека возилото ја има потребната безбедносна опрема (погледнете го параграфот 4.3.1).

	БЕЗБЕДНО ВОЗЕЊЕ	Шифра: I8-P.1820/2
		Дата: 01/06/2015
		Стр. 8 од 21

- Да потврди дека возилото се одржува чисто, како внатрешно, така и надворешно
- Да осигура дека каква било состојба која влијае на безбедната работа на возилото е веднаш посочена пред одговорните лица и закажана за поправка.
- Да изврши проверка пред стартување на возилото.

4.3 Возила

4.3.1 Спецификација и избор на возила

Изборот на вистинското возило за задачата (земајќи го предвид типот на возилото и траењето на патувањата за возачот) ќе осигура дека превозните активности се извршуваат ефективно со минимален ризик за возачот, за товарот и за другите учесници на патот. Исто така при набавка на ново возило, треба да се земат предвид безбедносната и дополнителната опрема.

4.3.1.1 Спецификација за безбедност на лесни возила

Лесно возило е било кое моторно возило со бруто тежина помала од 3,5 тони и капацитет на патнички седишта помалку од осум.

Следната опрема мора да биде инсталирана и безбедно фиксирана, таму каде што е практично / можно;

- Фиксирани појаси со три точки
- Наслони за глава (сите седишта)
- Воздушни перничина (барем за возачот)
- Да има гуми од ист тип, профил, носивост на тежина и модел на шара
- Длабочината на шарата на гумата треба да биде во согласност со официјалните државни прописи.
- Ретровизори за возачот и патниците
- Антиблокирачки сопирачки

Се препорачува да се земе предвид следната дополнителна сигурносна опрема (таму каде што не е веќе задолжителна согласно националните закони) за возилото и да се обучат возачите за употреба на опремата со цел да им се помогне подобро да управуваат и да се справуваат со опасностите и итните ситуации:

- Противпожарен апарат
- Кутија за прва помош и џебна светилка/батерија
- Соодветно резервно тркало и гума
- Прибор и резервни делови за возилото (светилки, осигурувачи, вентилаторски појаси)
- Триаголник
- Сајла
- Зимска безбедносна опрема која вклучува соодветни гуми или синџири доколку е потребно.

4.3.1.2 Спецификација за безбедност на тешки возила

Тешко возило е било кое моторно возило со бруто тежина над 3,5 тони.

Следната минимална опрема треба да биде инсталирана на нови тешки возила. Постоечките возила треба да се надградуваат по редослед според проценките на ризикот и таму каде што е исплатливо да се стори тоа.

	БЕЗБЕДНО ВОЗЕЊЕ	Шифра: I8-P.1820/2
		Дата: 01/06/2015
		Стр. 9 од 21

- Ретровизори на лево и десно крило и конвексни огледала за мртва точка (Забелешка: се однесува на најновите ЕУ прописи за ретровизори за мртва точка со широк агол на сите нови возила)
- Воздушни перничина (барем за возачот)
- Антиблокирачки сопирачки
- Фиксирани појаси со три точки најмалку за возачот
- Звучен аларм систем при возење во рикверц (сите возила со ограничена видливост на задниот дел)
- Тахограф
- Гумени влошки на сите педали (пр. кумплуг и сопирачки) за да се спречи лизгање.
- Задна заштита на долниот дел за да заштити од судир со задниот крај и за да спречи контакт од возило кое се судрува со шините од шасијата (за возила поголеми од 12.5 тони)
- Гуми кои се во согласност со законската минимална длабочина на шара (не преработени гуми)
- Уреди за складирање така што опремата нема да може слободно да се движи низ кабината (пр. дигалки и алатки)
- Клоцни
- Калници
- Предупредувачки знаци за велосипедисти

Таму каде што проценката на ризикот покажува дека ризикот за превртување, поради теренот, типот на возило или условите за работа се повисоки од вообичаеното, мора да се инсталира соодветно дизајниран уред за заштита од превртување (внатрешно или надворешно).

Лабави делови кои би можеле да предизвикаат повреда при незгода не смее да се носат во патничкиот простор во било кое возило. Возило со неодвоен простор за складирање треба да биде опремено со мрежа или слично за да се оддели просторот за складирање од просторот за патници.

Минимална дополнителна безбедносна опрема за возилото е:

- Противпожарен апарат
- Кутија за прва помош и џебна светилка/батерија
- Соодветно резервно тркало и гума
- Прибор и резервни делови за возилото (светилки, осигурувачи, вентилаторски појаси)
- Триаголник
- Зимска безбедносна опрема која вклучува соодветни гуми или синџири доколку е потребно.
- Клоцна (за рутински операции на товаране и истоваране)

4.3.1.3 Автобуси

Автобусите се моторни возила со девет или повеќе патнички седишта.

Следната минимална опрема треба да биде инсталирана на новите автобуси. Постоечките возила треба да се надградуваат по редослед според оценките на ризикот и таму каде што е исплатливо да се стори тоа.

- Фиксирани појаси со три точки за возачите и патниците на предното седиште. Сите други седишта за патниците ќе бидат опремени барем со појас со две точки.
- Наслони за главата (сите седишта)
- Да имаат гуми од ист тип, профил, носивост на тежина и модел на шара

	БЕЗБЕДНО ВОЗЕЊЕ	Шифра: I8-P.1820/2
		Дата: 01/06/2015
		Стр. 10 од 21

- Длабочината на шара на гумата треба да биде во согласност со официјалните национални прописи
- Воздушни пернициња (барем за возачот и патниците на предното седиште)
- Ретровизори за возачот и патникот
- Антиблокирачки сопирачки

Се препорачува да се земе предвид следната дополнителна сигурносна опрема (таму каде што не е веќе задолжителна согласно националниот закон) за возилото и да се обучат возачите за употреба на опремата со цел да им се помогне подобро да управуваат и да се справуваат со опасностите и итните ситуации:

- Противпожарен апарат
- Кутија за прва помош и џебна светилка/батерија
- Соодветно резервно тркало и гума
- Прибор и резервни делови за возилото (светилки, осигурувачи, вентилаторски појаси)
- Триаголник
- Сајла
- Зимска безбедносна опрема која вклучува соодветни гуми или синцири доколку е потребно.

4.3.1.4 Мобилна опрема во фабриката

Мобилната опрема во фабриката претставува возило кое се користи за секојдневна работа во фабриката или површинските копови (пр. утоварачи, вилушканици, булдожери, итн.)

Треба да биде инсталирана следната минимална опрема (доколку е можно) за соодветното возило.

- Ретровизори на лево и десно крило и конвексни огледала за мртва точка (Забелешка: се однесува на најновите ЕУ прописи за ретровизори за мртва точка со широк агол на сите нови возила)
- Воздушни пернициња (барем за возачот)
- Антиблокирачки сопирачки
- Звучен и светлосен аларм систем при возење во рикверц (сите возила со ограничена видливост на задниот дел)
- Гумени влошки на сите педали (пр. кумплуг и сопирачките) за да се спречи лизгање.
- Задна заштита на долниот дел за да заштити од судир со задниот крај и за да спречи контакт од возило кое се судрува со шините од шасијата (за возила поголеми од 12.5 тони)
- Гуми кои се во согласност со законската минимална длабочина на шара (без преработени гуми)
- Уреди за складирање така што опремата нема да може слободно да се движи низ кабината (пр. дигалки и алатки)

Се препорачува да се земе предвид следната дополнителна сигурносна опрема (таму каде што не е веќе задолжителна согласно националниот закон) за возачите на возилото со цел да им се помогне подобро да управуваат и да се справуваат со опасностите и итните ситуации:

- Противпожарен апарат
- Кутија за прва помош и џебна светилка/батерија
- Траголник

	БЕЗБЕДНО ВОЗЕЊЕ	Шифра: I8-P.1820/2
		Дата: 01/06/2015
		Стр. 11 од 21

4.3.2 Одржување и сервисирање на возилото

Одговорност на Компанијата и изведувачот е да потврди дека сите возила, во сопственост на компанијата или под закуп, се во состојба погодна за пат. Покрај намалувањето на ризиците за опасност на патот и за дефект на возилото, добро-одржуваното возило исто така ќе функционира поефикасно и економично.

Компанијата треба да има планиран пристап за одржување на возилото, вклучувајќи дневни и неделни проверки на возачот, планирани програми за одржување со јасни стандарди и минимални периоди помеѓу проверките и законски задолжителната контрола.

Одржувањето треба редовно да се оценува за да се осигура дека е со највисок стандард. Обезбедете употреба на квалитетни резервни делови за возилата во компанијата, особено делови кои се од суштинска важност за безбедноста како што се сопирачки или гуми. Следете ја издржливоста на деловите и дефектите на возилото за да се утврдат проблеми и трендови со цел соодветно да се обноват возилата, деловите или правилата за одржување.

Сервисирањето и одржувањето во рамките на компанијата единствено треба да го изведуваат обучени, квалификувани и лиценцирани лица за таа работа и во означени делови за одржување. Треба да се зема предвид и Упатството за употреба од производителот на возилото.

Забрането е било какво “аматерско” одржување на терен од страна на возачите на возилото или од страна на возачи на изведувачот или купувачот. Само во случај кога возилото не може да се префрли во работилница, дозволено е специјализиран персонал да ги изврши работите од одржување на самото место.

4.3.3 Проверки пред стартување на возилото

Сите возила треба рутински да се проверуваат и испитуваат од страна на назначениот возач.

Визуелните проверки пред стартување треба да се извршат пред секое патување или секојдневно, доколку патувањето е подолго од 24 часа. За мобилната опрема во фабриката и површинските копови, проверка треба да се врши пред секоја смена. За патничките возила се препорачува неделна проверка.

Визуелната проверка пред стартување го опфаќа најмалку следното:

- Состојба на тркалата и гумите (пр. навртки на тркалата и длабочина на шара)
- Светла и рефлектори
- Стакла, ретровизори и бришачи
- Свирки
- Конструкција, каросерија и проточни системи
- Сопирачки и рачни сопирачки
- Состојба на системот за управување.

Наодите од проверката треба да се евидентираат во формулар за проверка на возилото (F1-I8-P.1820 Листа за проверка пред стартување на возилото). За вилушкарите листата за проверки е дадена во упатството I19-P.1820 „Безбедно управување со вилушкарите“

Проверката пред стартување треба да се спроведува при добра осветленост, за да не бидат пропуштени потенцијални недостатоци или дефекти. Возачот треба да биде обучен да поправи помали недостатоци (пр. надополнување на ниво на течност), како и да пополни листа за проверка на возилото заради пријавување на недостатоци. Безбедносните критични дефекти, на пример дефект на сопирачките, мора да бидат

	БЕЗБЕДНО ВОЗЕЊЕ	Шифра: I8-P.1820/2
		Дата: 01/06/2015
		Стр. 12 од 21

пријавени и возилото да биде “обележано” и веднаш отстрането од употреба и истото да не се вози додека не бидат отстранети дефектите. За да се олесни ова:

- Механичарите и возачите мора да ги пријавуваат дефектите на возилата
- Сите возила со дефект треба да бидат соодветно обележани (пр. “Возило кое не е во функција”) за да се осигура дека луѓето можат да го идентификуваат возилото како “недостапно за употреба”.

Се препорачува екипите за одржување на возилото да го проверуваат секое возило на рутинска основа (идеално неделно). Со ова се осигурува дека ќе биде утврдено сè што било пропуштено за време на поправките од возачите.

4.4 Пат и сообраќај во фабриката

Во ситуации кога се вози низ имотот на компанијата, треба да постои контрола со цел да се управува по возните патеки и да се одделат луѓето од возилата кои се движат.

Во најмала рака следните услови треба да бидат обезбедени во компанијата:

- **Влез во кругот на фабриката** - Обезбедувањето на капија е одговорно за визуелна проверка на возилото и состојбата на возачот.
- **Движење/сообраќај/патен план** – Соодветно обележано на влезот во фабриката
- **Поставување знаци** – Јасни и соодветно обележани сообраќајни модели, правила на патот, правила за местото (барања за ЛЗО – лична заштитна опрема), локација на канцелариите на фабриката, ограничувања на брзината, вртење и делови за паркирање, забранети делови
- **Ограничување на брзината** – Ограничувањето на брзината во фабриката е 20 или 10 km/h, согласно вертикалната сигнализација на лице место.
- **Осветлување** – Соодветно осветлување на сообраќајните патеки, пешачките патеки, премини и паркинзи за да се подобри видливоста и безбедноста за луѓето и нивните возила
- **Паркинг/Делови за одмор на возачите** – Јасно означени, обележани и оддалечени од главните патишта и опасни зони. Возилата треба да паркираат во рикверц во полиња за паркирање означени на паркингот. Треба да се вложи напор за да се паркира возилото така што првиот потег при напуштање на паркингот би бил напред.
- **Пешачки делови** – Безбедните пешачки зони и пешачки патеки мора да бидат јасно обележани и означени за да ги одделат луѓето од возилата кои се движат во било кое време.
- **Заштита на рабовите** – Заштитата на работ направена од материјали од коповите мора да биде 1,5m висока или колку радиусот на најголемата гума – она што е поголемо. Работ што гледа кон карпа треба да има еднаква висина колку и дијаметарот на најголемата гума. Повисоки берми треба да бидат поставени таму каде што е веројатно дека возило може да ја мине заштитата на работ.
- **Коловози** – за сообраќај со една лента (еднонасочен), лентата треба да биде најмалку 1.5 пати од ширината на најширокото возило. За двојна лента (двонасочен сообраќај), лентата треба да биде 3 пати поголема од ширината на најширокото возило. Ова ја зголемува до 4 пати ширината на најширокото возило во кривини и агли.
- **Предност на патот** – Сите учесници во сообраќајот во секое време треба да им даваат предност на поголемите камиони и утоварачи (независно дали камионот врши утовар или не).

	БЕЗБЕДНО ВОЗЕЊЕ	Шифра: I8-P.1820/2
		Дата: 01/06/2015
		Стр. 13 од 21

- **Враќање во рикверц – Намалување на потребата за возење рикверц.** Преку употреба на еднонасочни системи или дизајнирани делови за вртење. Таму каде што е потребно враќање во рикверц, треба да се процени ризикот на таа активност и треба да бидат воспоставени соодветни контролни мерки, вклучувајќи:
 - Поставени светилки, конвексни огледала, звучни аларми за враќање во рикверц и (како опција) радарски системи за странично скенирање (Може да се користат ултрасонични сензори за враќање во рикверц).
 - Делови за враќање во рикверц дизајнирани со соодветен простор и заштита на рабовите
- **Комуникација** – Мора да биде воспоставен јасен комуникациски систем и протоколи за да се избегне потребата од луѓе да бидат помеѓу предмети во движење.
- **Товарање / истовар** – Истовар може да се врши само на место и во време за кои возачот ќе добие инструкции. За време на утовар, други лица не смеат да бидат присутни на местото каде што се одвива работата.
- **Патишта за вонредни ситуации**– Патиштата за вонредни ситуации треба да се јасно обележани и секогаш да се слободни.
- **Напуштено возило** – Возило и мобилна опрема на фабриката може да бидат оставени без присуство на возач само на локацијата на паркингот
- **Инциденти** – компанијата има право да ги истражува сите инциденти во врска со прекршување на правилата за безбедност при возењето во согласност со постапката за истражување на инциденти. Менаџерот за безбедност и здравје е одговорен за водење евиденција за истражување на инциденти на самото место и надвор од местото. Сите возачи се обврзани да го информираат одговорниот персонал на компанијата за секаков инцидент кој се случил поврзан со возењето, вклучувајќи и незгоди кои за малку ќе се случеле.

На сите кои влегуваат на имотот на компанијата (вработени, изведувачи, клиенти и добавувачи на услуги), треба да им биде дадено до знаење дека возењето во кругот на фабриката и рудниците бара еднаков или повисок стандард на грижа во споредба со оној на јавните патишта.

4.5 Управување со опасност при патување

Ризикот од незгода на пат е повисок кога возачите и возилата патуваат подолги временски периоди, особено во опасни средини. Сите патувања, кои се извршуваат од возачи на компанијата или изведувачите, треба да бидат разгледани. Прегледот вклучува целокупна стратегија за логистика и зема предвид дали промените во режимот на патување, типот на возилото или набавката и системот за испорака може да ја намалат изложеноста на ризик при возење на пат, без да влијаат на целокупното деловно работење.

Кога патувањето е неопходно, треба да бидат проценети сите ризици, особено ризиците поврзани со патувања на долги релации, возење ноќе, употреба на патишта и области со повисок ризик, временски услови, итн. Во случаи кога е тоа соодветно, потребно е да се направи “План за управување на патувањето” (формулар F2 I8-P.1820), раководен од оценката на ризикот, и патувањето мора да се испланира на начин што овозможува безбедни работни часови.

Планот за управување со патувањето треба да потврди дека:

- Е одреден менаџерот на патувањето (пр. сменски раководител)
- Е одржана кратка средба помеѓу возачот и менаџерот/раководителот за да дискутираат за какви било промени во врска со патиштата, запирања, опасности,

	БЕЗБЕДНО ВОЗЕЊЕ	Шифра: I8-P.1820/2
		Дата: 01/06/2015
		Стр. 14 од 21

- товари, луѓе и планови за непредвидени вонредни ситуации на патот (пр. постапки при дефект)
- Патот е јасно дефиниран и означен на мапа
 - Потенцијалните опасности при возењето, особено опасни раскрсници, се однапред одредени, земајќи ги предвид теренот, периодот од денот, времето, познати опасни зони (црни точки), ограничувањата на брзината, празници (особено кога тие вклучуваат постење или алкохол)
 - Соодветни возила ќе се користат за патувањето земајќи ги предвид утврдените опасности
 - Само квалификувани возачи се назначени со важечка дозвола за типот на возило кое ќе се користи
 - Достапни се соодветни средства за комуникација помеѓу возачот и менаџерот на патувањето и договорен е комуникациски протокол (пр. комуницирање до дестинацијата или одржување контрола со возилото доколку се управува од појдовната точка)
 - Возилата се проверуваат пред да го започнат патувањето (*погледнете 4.3.3 Проверки пред стартување*)
 - Закажани се запирања за одмор
 - Дефинирано е проценетото време за пристигнување на дестинацијата и информирани се луѓето на дестинацијата. Тие мора да активираат план за вонредни ситуации доколку возачот не пристигне во проценетото време.
 - Сите патувања додека е темно или во периоди со намалена видливост, мора да бидат систематски прегледани за ризик и да бидат предмет на формално одобрување од раководството пред да започнат. Проценката на ризикот мора да го земе предвид ризикот од појава на снег, прашина, чад, магла, пороен дожд, безбедносни ризици и локални минимални барања за возењето.
 - Возачите се физички и психички способни, обрнувајќи особено внимание на изминатите часови поминати во работа, изминатите периоди на спиење, периодот од денот
 - Возачот јасно ја разбира својата одговорност да го пријави завршувањето на патувањето на менаџерот за патувањето или распоредувачот.

На локации каде што видливоста на возилото може да биде проблематична за други лица (пешаци), возилата ќе возат со вклучени светла цело време, освен ако специфичните ризици (безбедност, други ризици) не утврдат дека таквата практика претставува неприфатлив ризик.

При паркирање, треба да се вложи максимален можен напор да се паркира возилото така што првото движење при напуштање на паркингот ќе биде нанапред. Пред стартување на возилото, возачот треба да провери дека нема луѓе кои спијат под или околу возилото.

При закажување нови патувања, компанијата треба да се консултира со возачите и да ги поттикне да даваат повратни информации за да помогне да се утврдат и ублажат сите познати и потенцијални ризици поврзани со патувањето.

Таму каде што ситуациите наложуваат, компанијата треба да соработува со локални агенции или надлежни органи за да се подобри безбедноста на патната мрежа и патните знаци.

Од суштинско значење е менаџерите, распоредувачите и персоналот да НЕ го притискаат или овластуваат било кој возач да брза или да презема неприфатливи ризици.

	БЕЗБЕДНО ВОЗЕЊЕ	Шифра: I8-P.1820/2
		Дата: 01/06/2015
		Стр. 15 од 21

4.6 Управување со превозници

Изведувачите кои се ангажираат за превоз на патници, производи и материјали претставуваат значаен ризик за организацијата. Превозот надвор од фабриката од страна на превозници претставува значаен предизвик во поглед на контрола на управувањето со безбедноста, која сепак треба да биде активно разгледана, бидејќи превозниците при превозот честопати се соочуваат со жртви и повреди на нивна и на трета страна.

Правилата за безбедност при возењето, барањата за возилото и возачот и сообраќајните правила на самото место кои се споменати во ова упатство, подеднакво важат и за Изведувачите.

Иако одговорност на Изведувачот е да ги спроведе актите од претходниот став во својот возен парк и активности, одговорност на компанијата е да осигура дека ова Упатство и минималните барања се спроведени од страна на Изведувачот како дел од Договорот.

Конкретно Компанијата треба да обезбеди дека:

- Предвидената во договорот безбедност при возењето е вклучена како дел од претквалификациите на изведувачот, процесите за влегување во потесен круг на селекција и одобрување
- Безбедноста при возењето се состои во договорот и фазата на доделување
- Предвидената во договорот безбедност при возењето претставува дел од фазата на претзапочнување во поглед на проценка на ризик
- Предвидената во договорот безбедност при возењето редовно се разгледува и контролира за време на спроведување
- Безбедноста при возењето е вклучена во делот на договорот за причините за раскинување/обновување на истиот.

Чекорите од процесот погоре се подредени со постапките за Безбедност на изведувачот.

Изведувачите ќе усвојат и ќе применуваат систем за управување со безбедноста при возењето кој е барем еднаков на оној на компанијата. Ова треба да биде формално договорено и документирано во договорот.

При проценка на соодветноста на изведувачот за вршење превозни услуги, Компанијата ќе ангажира Предвидената во договорот стручни служби како што се Правната и Набавната Служба. Овие служби може да помогнат компанијата да предвиди: очекувања за безбедност при возењето; барања за вршење и обезбедување на работата; во преговите пред склучувањето договор, да состават или дополнат договори и да обезбедат подучување и водство таму каде што е потребно препознавање на ризикот.

Препорачани критериуми за избор на превозници (вклучувајќи самостојни превозници) се:

- Компанијата да има воспоставена упатство за безбедно возење која
 - наложува усогласеност со односното законодавство
 - ги зема предвид специфичните барања на клиентот
 - покажува заложба за подобрување на безбедното возење.
- Компанијата има процес за управување со безбедното возење ако:
 - Возачите се обучени, сертифицирани и здравствено способни за управување на возилото
 - Возачите се одморени и внимателни
 - Возилата се проверуваат и дефектите се отстрануваат
 - Воспоставени се процедури за вонредни ситуации за инциденти поврзани со возила

	БЕЗБЕДНО ВОЗЕЊЕ	Шифра: I8-P.1820/2
		Дата: 01/06/2015
		Стр. 16 од 21

- Се врши проценка на ризикот од патувањето и се спроведуваат соодветни контроли
- Соодветно се постапува во однос на однесувањето на возачот (награди/санкции)

За време на договорниот период, претставници на компанијата ќе ги посетуваат изведувачите и ќе им помагаат во поглед на интегрирањето на елементите од безбедното возење во нивниот систем на управување. Воедно, редовно ќе се одржуваат и заеднички прегледи за да се потврди дека се постигнати целите на безбедно возење (на пример тековна обука за возење, известување за инциденти, усогласеност со правилата, итн.). Компанијата ќе ја утврди зачестеноста на овие посети и прегледи.

5 ФОРМУЛАРИ

Следниве формулари по ова упатство се пополнуваат и чуваат:

- F1-I8-P.1820 Листа за проверка пред стартување на возилото
- F2-I8-P.1820 План за управување при патување

6 СОФТВЕР

Ова упатство не е подржано софтверски.

7 ЗАПИСИ

Пополнетите формулари (записи) од:

- F1-I8-P.1820 „Листа за проверка пред стартување на возилото“ ја чува возачот во рок од една година.
- F2-I8-P.1820 „План за управување при патување“ по една копија чуваат во рок од една година: Организаторот на патувањето, надзорникот на патувањето и возачот

	БЕЗБЕДНО ВОЗЕЊЕ	Шифра: I8-P.1820/2
		Дата: 01/06/2015
		Стр. 17 од 21

Додаток 1

ПОИМНИК НА ТЕРМИНИ И ДЕФИНИЦИИ

Изведувач	Поединци, фирми или корпорации кои работат како изведувачи за одредена компанија заради извршување на одредена работа како на краткорочна (конкретна работа) така и на долгорочна основа (како на пример возачи или екипи за одржување)
Работни простории на компанијата	Секој терен или локација која е во сопственост или која е управувана од страна на или за одредена компанија.
Обука на возачи	Програма за формална обука со која се потврдува дека возачите се квалификувани и компетентни за управување на одредена категорија на возило. Програмата вклучува комбинација на теоретска настава и практична оценка директно на пат. Обуката на возачите треба да ја изведуваат единствено акредитирани професионалци. <i>Треба да се водат записи за сите возачи во однос на обуката и оценката на возењето. Записите треба да содржат информации за обуката со наведени датуми. Во записите мора да се внесат и предвидените датуми за освежување на обуката и повторна сертификација.</i>
Процена на ризиците	Формална процена на ризиците поткрепена со пишани докази.
Возачи во компанијата	Лица кои управуваат возило во врска со дејноста на компанијата.
Време на возење	Времето кое возачот го поминува во возење на возилото во врска со дејноста на компанијата без оглед дали возилото е или не е во движење.
Заштита по рабовите (во рудници)	Заштитата по рабовите може да биде наменски направена преграда од кршен материјал или направена од соодветни материјали како дробина. Големи камења како такви не се соодветни за заштита по рабовите, но можат да се користат за трасирање на транспортните патишта по рамните површини во рудникот. Заштитата по рабовите треба да биде најмалку 1,5 м или колку радиусот на тркалото т.е., половина од дијаметарот на тркалото или височината на оската, тоа што е поголемо од нив. Предниот профил на заштитата по рабовите треба да биде така направен за да возилото не се качува по него и да не вози преку него.
Вработен	Лице кое е директно вработено. Може да е вработено на неопределено време, на определено време или да е привремено вработен.
Возило	Секој вид на опрема, вклучувајќи автомобили, камиони, автобуси, механизација за рудници, подвижни постројки...
Тешко возило	Секое возило чија носивост е поголема од 3.5 тона со фиксна шасија или со приколка. Вклучува теренски возила за достава како што се камиони-мешалки за цемент и за цистерни за цемент и возила за транспорт на терен, како дамperi, утоварувач со тркала, кои ги поседува компанијата или се изнајмени.
Автобуси	Автобуси или други моторни возила со девет или повеќе патнички седишта.
Фабричка подвижна опрема (возила)	Фабричката подвижна опрема се сите возила кои се користат за извршување на секојдневни активности поврзани со фабриката или рудниците (на пример утоварачи, вилушкарни, булдожери...).
План за управување со ризици поврзани со патувањето	Систем за управување со цел да се осигура дека е направена проценка на сите патувања кои се изведуваат и дека ризиците се сведени на минимум, се документирани и имплементирани.
Лиценца	Правна, документирана, лична идентификација со која се овластува именуваното лице да ги вози дадените класи на возило на одредени теренски или вонтеренски локации.
Лесно возило	Возила (вклучувајќи и мини автобуси) кои не поголеми од 3.5 тони. Во оваа група спаѓаат патнички возила и комбиња кои се во служба на дејноста на

	компанијата, возила кои не се во сопственост на компанијата, а за кои е склучен договор со подизведувач за превоз/испораки помеѓу локации или до локациите на компанијата, како и автомобили кои се изнајмени.
Јавни патишта	Патишта достапни за јавноста, но надвор од контролираната локација.
Изнајмено возило	Изнајмено возило е она возило кое не е во сопственост на компанијата и кое е изнајмено за одреден временски период. Ова подразбира краткорочно и долгорочно изнајмување на лесни возила. Тука се опфатени и изнајмувањата кои се спонзорирани од компанијата.
Спецификации	Листа на минимални барања поврзани со опремата или процесите.
Повремени изведувачи	Изведувачи чии договори траат помалку од една година. Изведувачи кои не работат само за компанијата и чии услуги се користат повремено.
Уреди за двонасочна комуникација	Уред за двонасочна комуникација е секој еден уред кој се користи за електронска комуникација помеѓу две или повеќе лица, и опфаќа мобилни телефони (како и сателитски), дигитални уреди, двонасочно радио и уреди за испраќање пораки.
Тахографи	Машински и/или електронски систем за регистрирање со кој се регистрираат следниве главни карактеристики на возењето кај поединечните возачи: <ul style="list-style-type: none"> • Колку време вози возачот. • Брзината. • Наглото забрзување. • Наглото забавување.
Подлошки за тркала	Клинови од тврд материјал се поставуваат зад тркалата на возилото за да се спречи несакано движење. Како дополнителна мерка на активирањето на кочници, се поставуваат и подлошки. Долната површина понекогаш е обложена со гума за да се засили контактот со тлото. Автомобилите обично имаат рачни кочници за задните тркала. Ако задната оска е подигната од тлото кога е активирана само рачна кочница, возилото може да се стркала и да падне. Поставувањето на подлошки под предните тркала ќе спречи да се случи ваква несреќа.
Работно време	Сите платени работни часови за дејноста на компанијата, вклучувајќи ги и работните паузи.
Проверка пред започнувањето на работите	Визуелна проверка на возилото согласно претходно утврден список, а која проверка ја врши возачот/операторот.
Подвижни постројки	Механизација која се користи за вршење на одредени активности (на пример булдожери, утоварачи, вилушкари...)
Кочници кои не блокираат	Безбедносен систем кој овозможува тркалата на моторно возило да продолжат со влечна сила да содејствуваат со површината на патот, согласно управувачките команди од возачот при кочење, при што се спречува тркалата да блокираат (односно да престанат да се вртат) и на тој начин се избегнува лизгање